

STUDIO VANDERSTEEN

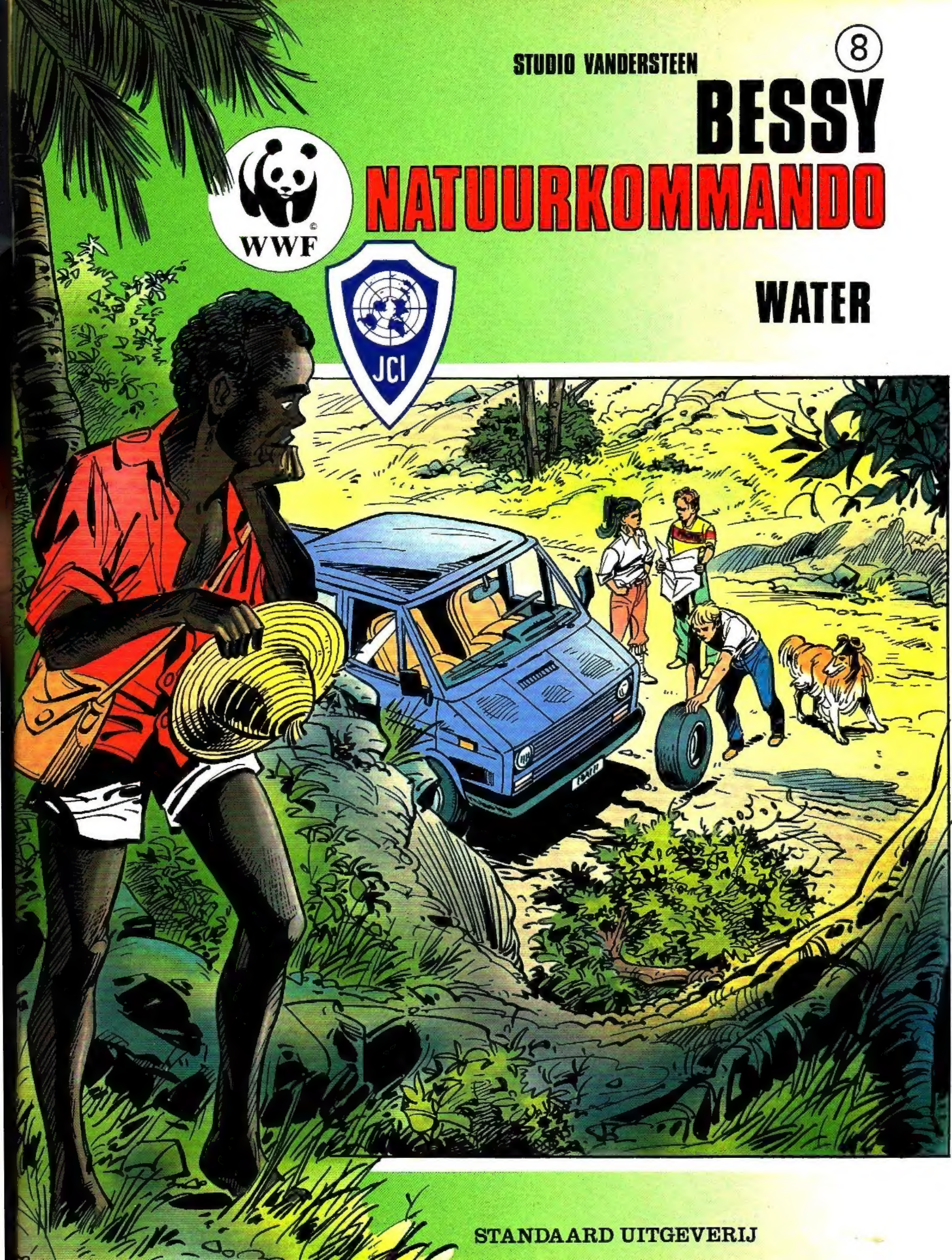
8

NATUURKOMMANDO

BESSY

WATER

STANDAARD UITGEVERIJ

STUDIO VANDERSTEEN

WATER

Tekeningen: Jeff Broeckx
Scenario: Marck Meul
Inkting: Patrick Van Lierde
Kleur: Hannelore Vantieghem

Standaard Uitgeverij
Antwerpen-Weert

HAITI... EEN DERDE VAN HET EILAND HISPANIOLA IN HET CARIBISCH GEBIED. BUREN ALS JAMAICA, CUBA EN DE DOMINICAANSE REPUBLIEK DOEN ONS DENKEN AAN ZONDERGOTEN STRANDEN, RUM, BOEKANIEERS EN AVONTUUR.

SCHIJN BEDRIEFT DE GLAMOUR VAN DE REISFOLDERS VERBERGT DE ELLENDE VAN DE PLAATSELIJKE BEVOLKING. TIJDENS DE SPAANSE OVERHEERSING WERD DE PLAATSELIJKE INDIANENBEVOLKING IN EEN PAAR JAAR UITGEMOORD. NU IS ZE VERVANGEN DOOR EEN VERMENGING VAN ZWARTE SLAVEN EN BLANKE KOLONISTEN.

OOK LATERS BLEEF ER EEN ONDER PAPA EN BABY DOC. IN OPSTAND EEN EINDE AAN

SCHRIKBEWIND HEERSEN 1986 MAAKTE EEN VOLKSHUN BEWIND.

WOW! ALS JE UITSTAPT, LIJKT HET WEL OF ER EEN EMMER NATTE LUCHT OVER JE HEENGEGOTEN WORDT...

MEEN JE DAT, OF IS HET GEWOON EEN UITVLUCHT OM ZO SNEL MOGELIJK EEN VAN DIE MALLE HEMDEN TE KUNNEN AANTREKKEN DIE JE IN MIAMI HEBT GEKOCHT?

EEN RUZIËND STEL MET EEN HOND. DAT KUNNEN ALLEEN ANDY, ANEKA EN BESSY ZIJN!

MAL? WEET JE WEL WAT ZE ME GEKOST HEBBEN? PURE ZIJDE, ALSJEBLIEFT!

NEE!!

PERELS VOOR DE ZWIJNEN! KOSTEN OP HET STERFHUIS! MAAR HEE! DAT MOET DIE PROTOS-JONGEN ZIJN DIE ONS ZOU KOMEN OPHALEN

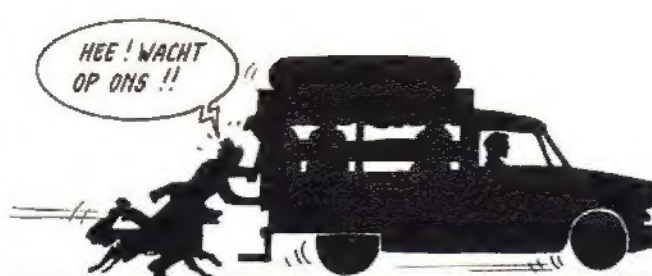

PROTOS : PROJECTGROEP VOOR TECHNISCHE ONTNIKKELINGS-SAMENWERKING. HET HOOFDDOEL VAN PROTOS IS STEEDS MATERIELE EN GEESTELIJKE WELSTAND VAN EEN ARM LAND TE BEVORDEREN MET AANGEPASTE MIDDELEN ZODAT DEZE OP KORTE OF LANGE TERMIJN MET GOED GEVOLG IN DE HANDEN VAN DE PLAATSELIJKE BEVOLKING ZELF OVERGEDRAGEN KUNNEN WORDEN

ONDERWEG NAAR HET HOTEL
HEBBEN WE NOG WEL EVEN DE
TIJD VOOR EEN PAAR TOERIS-
TISCHE PRENTJES.

HEE! WACHT
OP ONS !!

ONDERTUSSEN IN
PORT-AU-PRINCE...

JIJ BENT GEWOON ONBEKWAAM! WE
SCHAKELEN STEF LAMBRECHT IN
VOOR DE BRONCAPTATIE!

EN... EN IK
DAN?

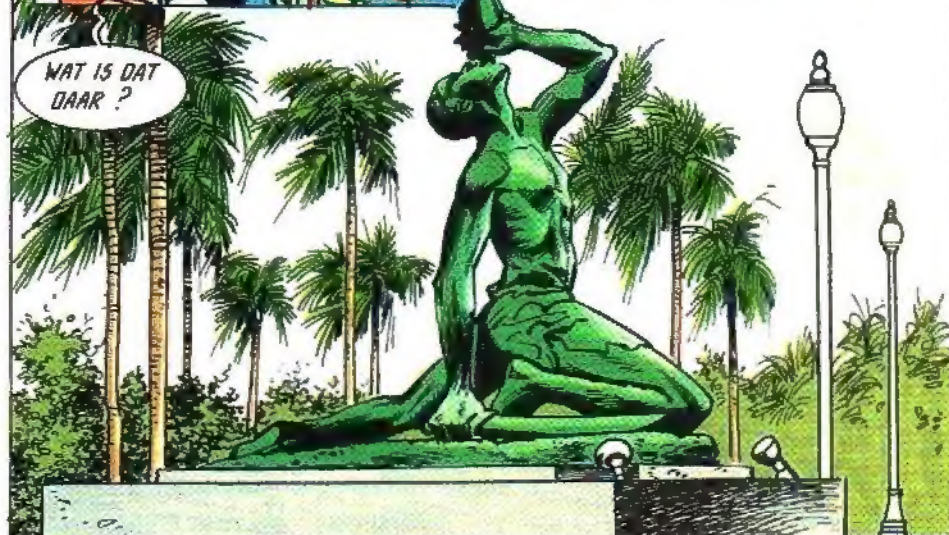

HIER...
VERGEET JE
ONTSLAGBRIEF
NIET.

ONDERWEG NAAR HET HOTEL GENIETEN
ONZE VRIENDEN VAN DE OMGEVING...

DAT IS DE
NEGRE MARRON, HET SYM-
BOOL VAN DE SLAVENOPSTAND DIE
IN 1804 ZOU RESULTEREN IN DE
EERSTE GESLAAGDE SLAVEN-
REVOLUTIE TER WERELD.

WAT IS DAT
DAAR?

IK ZAL ME
WREKEN...

MOET JE ZIEN... DAAR WOONDEN
PAPA EN BABY DOC... DE VROEGERE
DICTATORS. HET IS GEBOUWD
VOLGENS HETZELFDE PLAN
ALS HET WITTE HUIS. MOET
IK NOS MEER VER-
TELLEN?

ZELFS DE "TONTON
MACOUTES" (M) HEBBEN
BABY NIET IN HET ZADEL
KUNNEN HOUDEN.

EINDE
VAN DE REIS...
DIT IS JULLIE
HOTEL.

HA!
HELEMAAL MIJN
STIJL.

DAT KUN
JE NIET MENEN,
VINCENT.

IK BEGRIP WAT JE VOELT. JE KOMT
OM DE ARME BEVOLKING WATER TE BEZOR-
GEN EN ZELF KRIJG JE DE WALGELIJKSTE
LUXE ONDER JE GESCHOVEN... MAAK JE GEEN
ZORGEN. DIT IS NU EENMAAL EEN VASTE
TUSSENSTOP VOOR ALLE VRIJWILLIGERS
DIE OP HAITI AANKOMEN.

PROTO

ZE ZIJN
ER... MAAR NIET
VOOR LANG. DAT PROJECT
MAG NIET LUKKEN!
NAAR DE HAVEN.

TERZELFDER TIJD.

WAARUIT
BESTAAT HET PROTOS-
PROJECT WAARAAN WIJ
MEEWERKEN JUIST?

DRINKBAAR WATER IS EEN GROOT
PROBLEEM OP HAITI. HET MAG JE VERWON-
DEREN, MAAR VELE RIVIEREN HIER ZIJN STROOM-
AFWAARTS HOPELOOS VERVUID. DAAROM LEGGEN
WE EEN BUIZENSYSTEEM AAN DAT HET ZUIVERE
WATER AAN DE BRON OPVANGT EN HET
NAAR EEN CENTRALE PLAATS IN
HET DORP BRENGT.

DWARS DOOR
DE BERGEN, GEEN
GEMAKKELIJKE
KLUS.

KOM JE,
ANDY? WE GAAN HELPEN
MET HET LOSSEN VAN
DE BUIZEN.

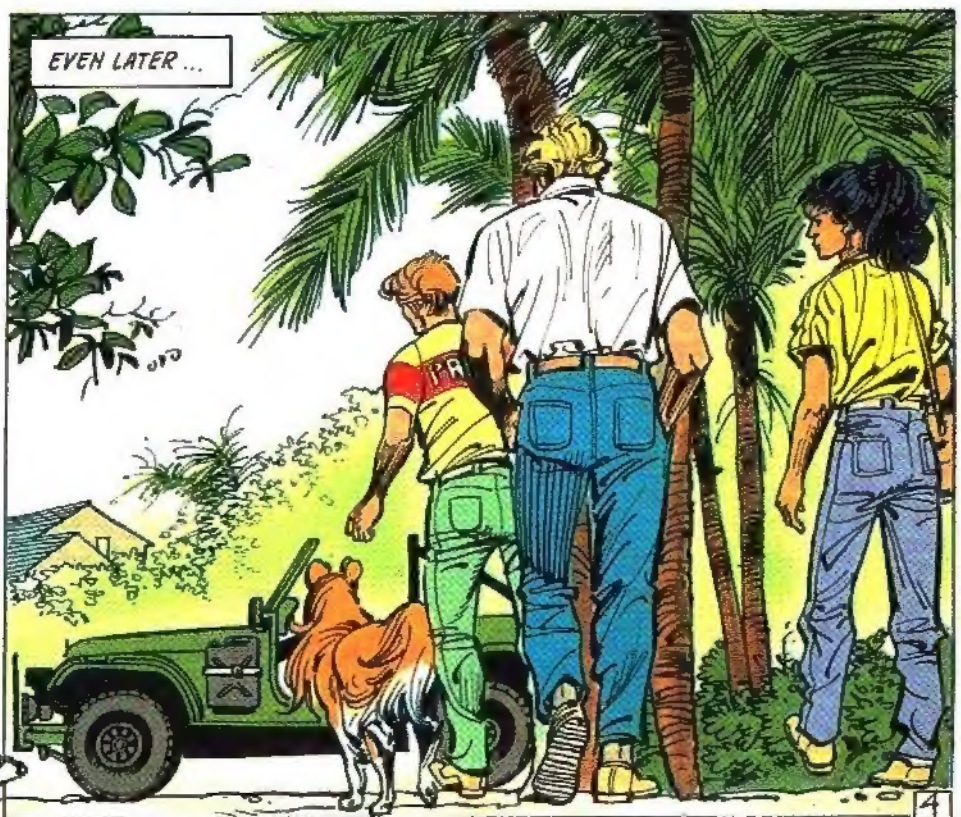

ANDY!
ALSJEBLIEFT.

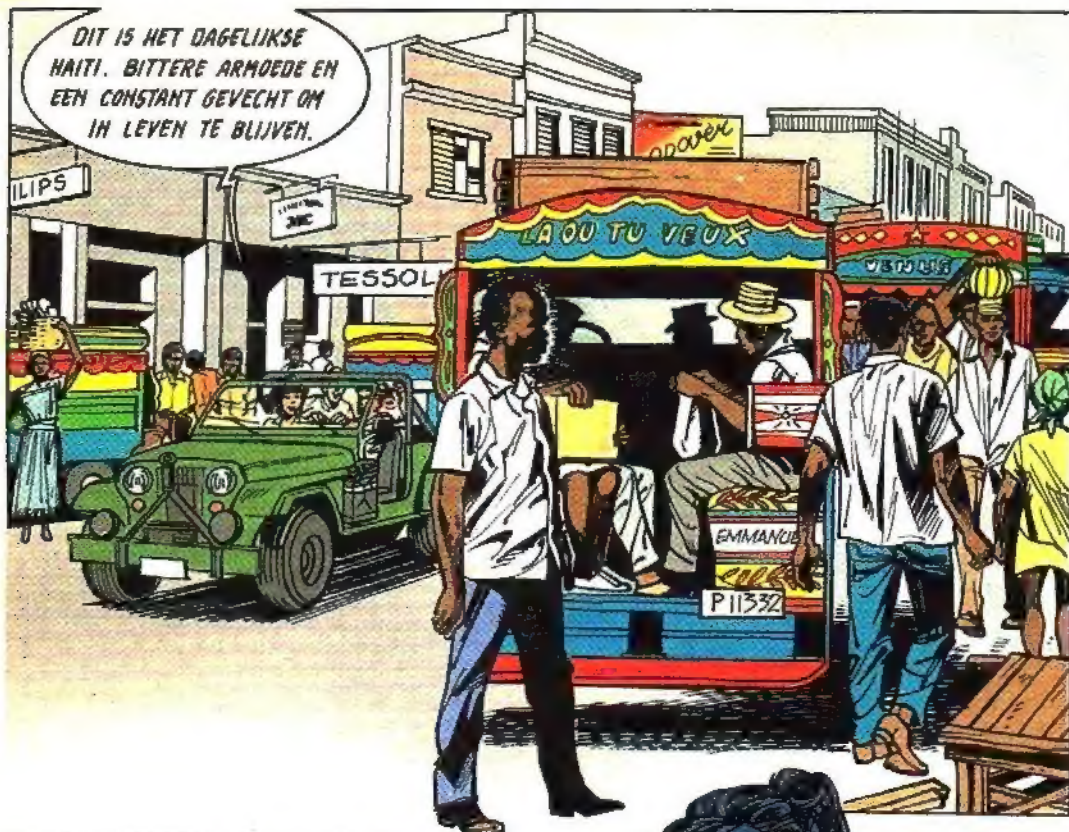
DAAR GAAT ZE WEER.
ALS DON JONSON ZOETS
AANTREKT, WORD JE
WILD...

GELUKKIG
WEET JIJ WAT MOOI
IS, BESSY.

EVEN LATER...

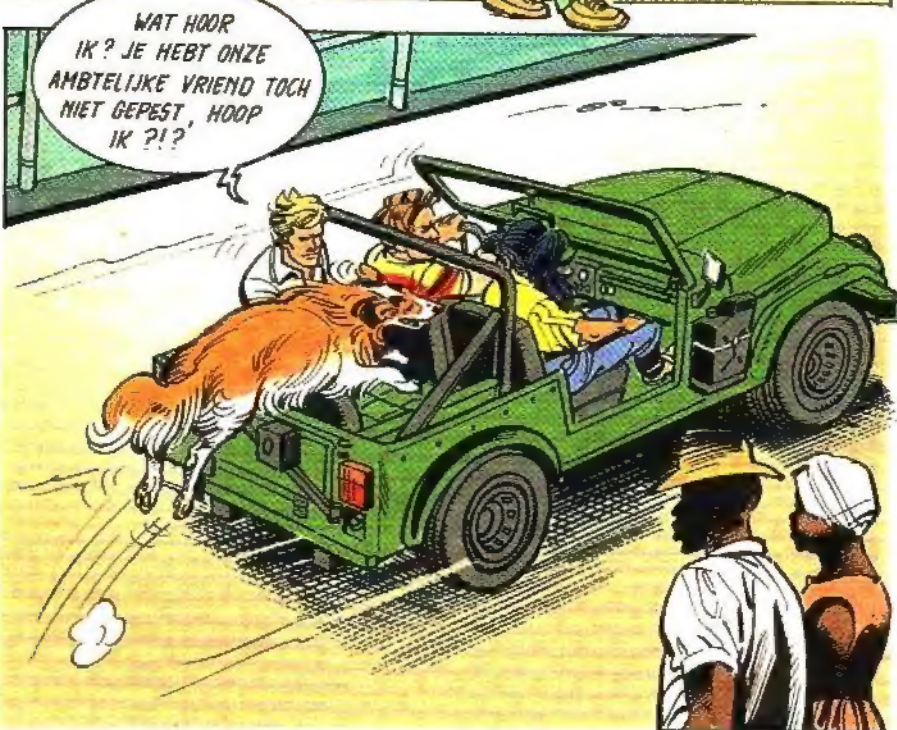

ONDANKS DE OMVERWER-
PING VAN DE DICTATUUR IS DE
CORRUPTIE NOG DIKWILS EEN GROOT
PROBLEEM. SOMS DENK IK WEL
DAT IEDEREEN TE KOOP
IS.

KOM JE,
BESSY?

WAT HOOR
IK? JE HEBT ONZE
AMBTELIJKE VRIEND TOCH
NIET GEPEST, HOOP
IK?!?

STOUTE MEID!!

GEWOON
VOLGENS
PLAN.

HOE
MOET HET
NU VERDER?

IK BEGRIJP
JE NIET.

WIJ KENNEN
OOK DE JUISTE MENSEN
OP DE JUISTE PLAATSEN.
MAAK JE MAAR GEEN ZOR-
GEN. DAT LEER JE OP
HAÏTI SNEL GE-
NOEG.

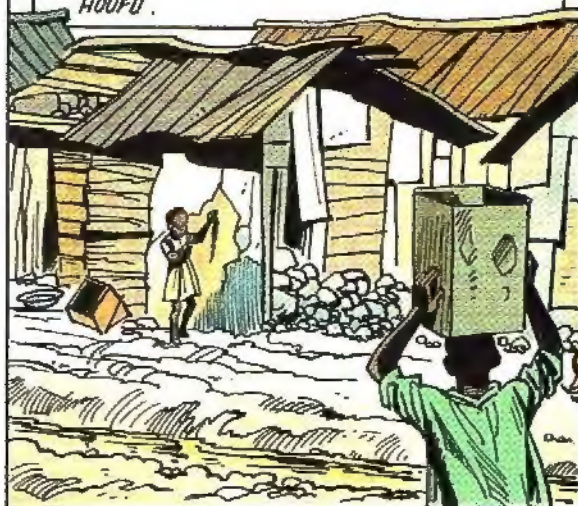
IK SCHAKEL GERRIT DE SLOOVERE,
DE VICE-CONSUL VAN BELGIË IN. HIJ IS
LID VAN HET COMITÉ PROTOS HAÏTI.
DIE KLAART DE ZAAK
WEL.

ALS HET
SPEL ZO GESPEELD MOET
WORDEN... MIJ BEST, WE ZIEN
ELKAAR VANAVOND TERUG
IN HET HOTEL.

TERWIJL VINCENT AL HET MOGELIJKE DOET OM TE KUNNEN
STARTEN MET HET WATERWINNINGSPROJECT, VERLATEN ANDY,
ANEKA EN BESSY DE GEBAADE TOERISTISCHE WEGEN VOOR DE
KEERZIJDE VAN DE EXOTISCHE MEDAILLE... DE KROTTENWIJK
BROOKLYN.

IN TEGENSTELLING TOT DE SOMS MAJESTUEUZE VILLA'S AMPER EEN KILOMETER VERDEROP, HEBBEN DE INWONERS VAN BROOKLYN AMPER TWEE VIERKANTE METER LEEFRUIMTE PER HOOFD.

DE KROTTEN ZIJN OPGETROKKEN UIT ELK DENKBAAAR MATERIAAL ... TOT PLATGESLAGEN FRISDRANKBLIKJES TOE.

HOPELIJK IS DAT GEEN PRENTJE VOOR EEN VAKANTIEALBUM ?!! DAARVOOR IS HET TE TRIEST.

OF ZIJN JULLIE DE WWF'ERS DIE ONZE VRIENDEN VAN PROTOS EEN HANDJE KOMEN TOESTEKEN ?

HOE... HOE WEEET JIJ DAT ? WIE BEN JIJ ?

NOEM ME MAAR PATER BOONEN. ALS JE NET ALS IK DERTIG JAAR TUSSEN DE HAÏTIANEN LEEFT, WORD JE EEN VER- EN NIEUWS- LEREN

DERTIG JAAR... HOE HOU JE HET UIT OP ZO'N VUILNISBELT ?

EN DAT MAG JE RUSTIG LETTERLIJK NEMEN. AMPER EEN KWART VAN HET VUILNIS WORDT OPGEHAALD. DE REST BLIJFT LIGGEN ROTTEN IN DE STRATEN.

EEN GOEIE SCHOONMAAK IS HIER INDERDAAD WEL NODIG.

INDERDAAD. MAAR ALS JE WEEET DAT DE MENSEN HIER AMPER EEN EMMER WATER PER DAG KUNNEN KRIJGEN...

EN AL DIE KINDEREN...

HUN AANTAL LIGT ERGENS TUSSEN DE ELF EN TWAALFHUIZEND. SAMEN MET ENKELE HAÏTIANEN EN PATER LANOÛ HEB IK EEN NETWERK VAN WEL HONDERD SCHOOLTJES UITGEBOUWD. ER IS NOG VEEL WERK VOOR DE BOEG.

VERGEET DAT NIET IN JE RAPPORT, ANDY. IK MAAK DE NODIGE FOTO'S.

PLOTS ELING MERKT ANEKA IETS EIGENAARDIGS OP ...

DIE MAN HEB IK AL EERDER GEZIEN. WAT STAAT HIJ NAAR ONS TE KIJKEN.

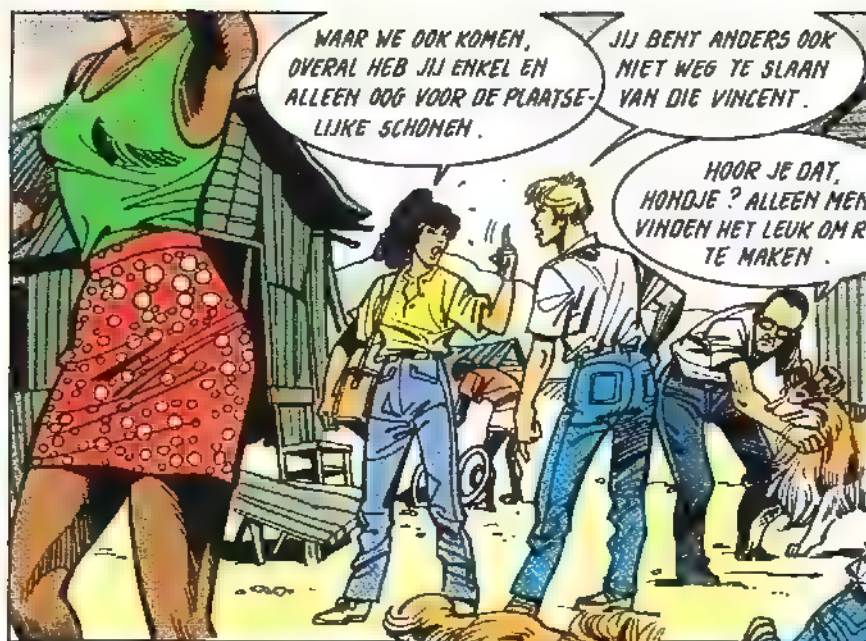
ANDY... WE WORDEN GEVOLGD.

WAT ?!! ZEI JE IETS ?

ANDY CAYOON.

WAAR WE OOK KOMEN,
OVERAL HEB JIJ ENKEL EN
ALLEEN OOG VOOR DE PLAATSE-
LIJKE SCHONEN.

JIJ BENT ANDERS OOK
NIET WEG TE SLAGEN
VAN DIE VINCENT.

HOOR JE DAT,
HONDJE? ALLEEN MENSEN
VINDEN HET LEUK OM RUZIE
TE MAKEN.

OP DAT MOMENT TREKT DE LUCHT
BOVEN HAÏTI DICT. IN DAT GEBIED
KOMEN DE STORMEN RAZENDSNEL
OPZETTEN...

...AL SNEL STROOMT DE
REGEN BIJ BAKKEN UIT
DE HEMEL.

VERDUVELD... EN DAN TE BEDENKEN
DAT WIJ HIERHEEN GEKOMEN ZIJN OM DE
MENSEN WATER TE BEZORGEN.

K... KIJK UIT!!

NEE!

AUW!

IK... O NEE!

IK MOET ME AL HEEL ERG VERGISSEN
ALS DAT NIET DE MAN WAS DIE BIJ DE
DOUANIER NAAR BUITEN KWAM HET
VOOR WIJ ER AANKWAMEN.

AL WAS HET
DE PRESIDENT VAN
OPPER-BOEZJOEMBOERA... WEET
JE WAT DIE PLASSEN
ZIJN?

DREK!

TJA... ALS HET
HIER REGENT, STROMEN
DE LATRINES OVER GEEN
RIOLERING, WEET JE
WEL...

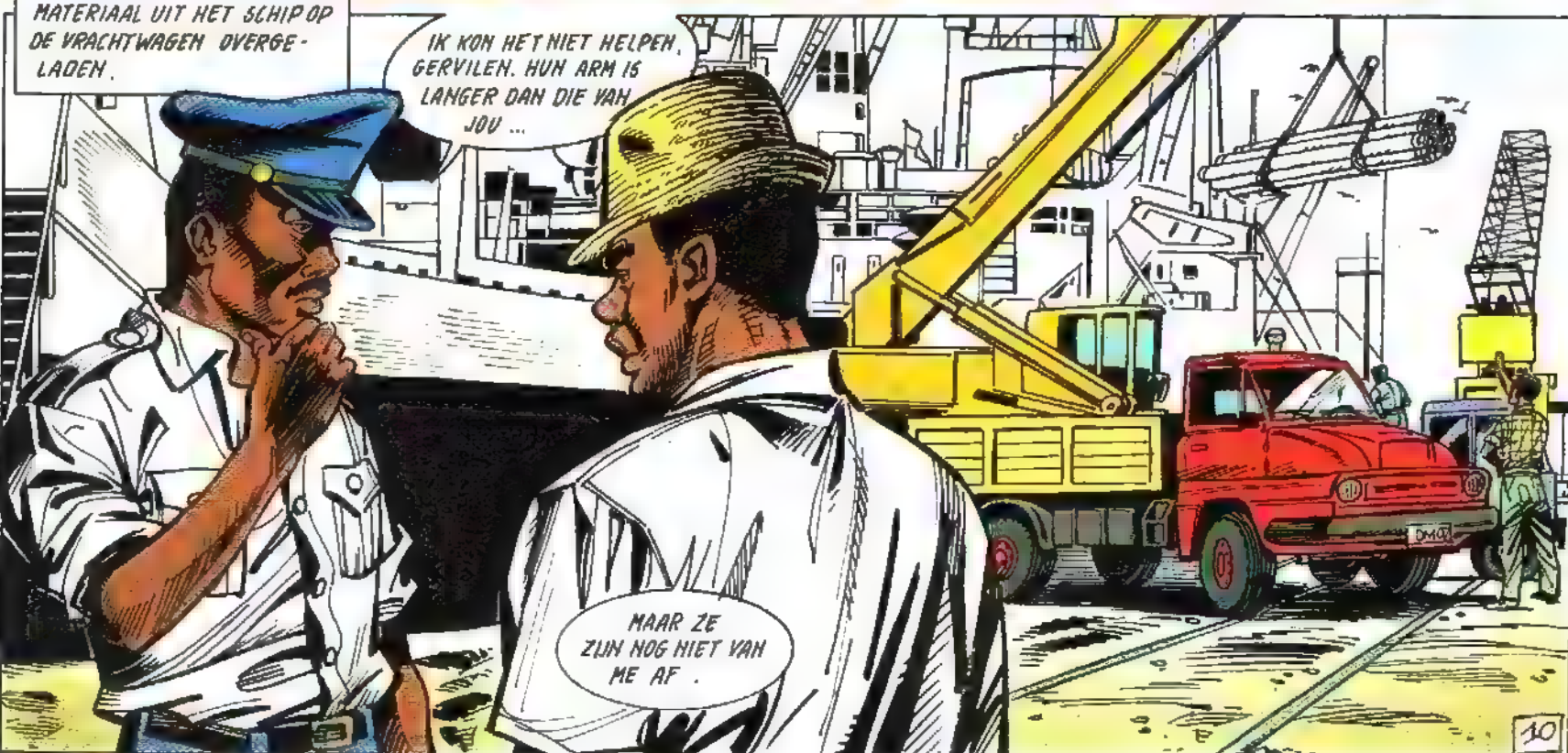

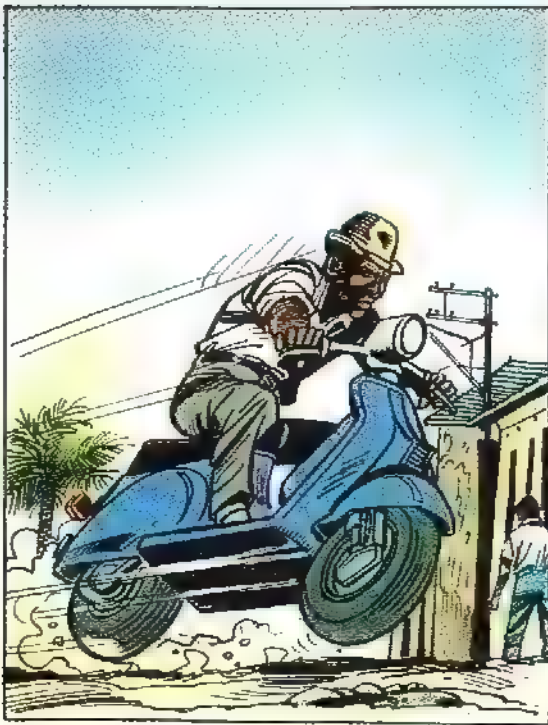
DIE KEREL... DAT WAS GERVILEN. HIJ WAS INGENIEUR
VAN SNEP (*) MAAR IS ONLANGS ONTSLAGEN. ER WORDT
VERTELD DAT HIJ EEN GRONDIGE HEKEL HEEFT AAN
ONT-OM- WIKKELINGSHELPERS. MISSCHIEN
DAT ZIJ SLA- GEN
WAAR HIJ FAALT.

TJONGE... ALS JULLIE HEM
EN ZIJN BENDE TEGEN HEBBEN,
ZAL HET VOOR JULLIE GEEN
SNOEPREISJE WORDEN!

(*) SERVICE NATIONAL D'EAU POTABLE, DE OFFICIËLE HAÏTIAANSE
ORGANISATIE DIE VOOR DE WATERVERDELING INSTAAT.

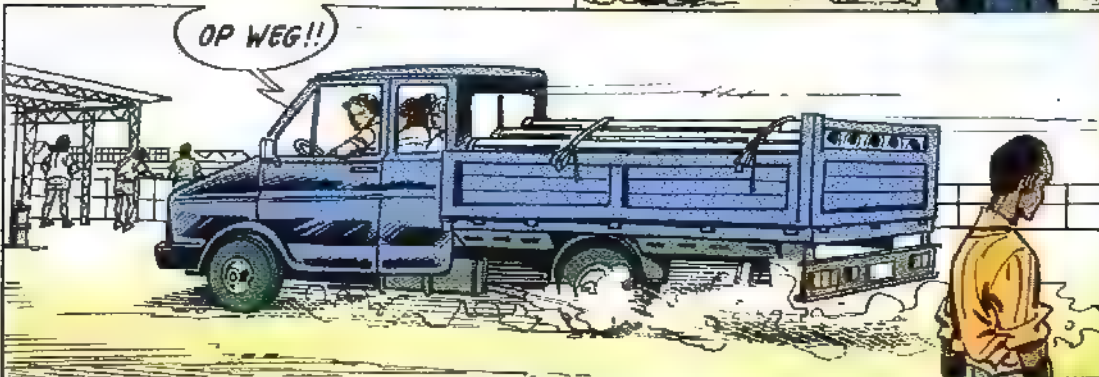

MET EEN VERBETEN GRIJNS RIJDT GERVILEN DE SLOPPENWIJK IN.

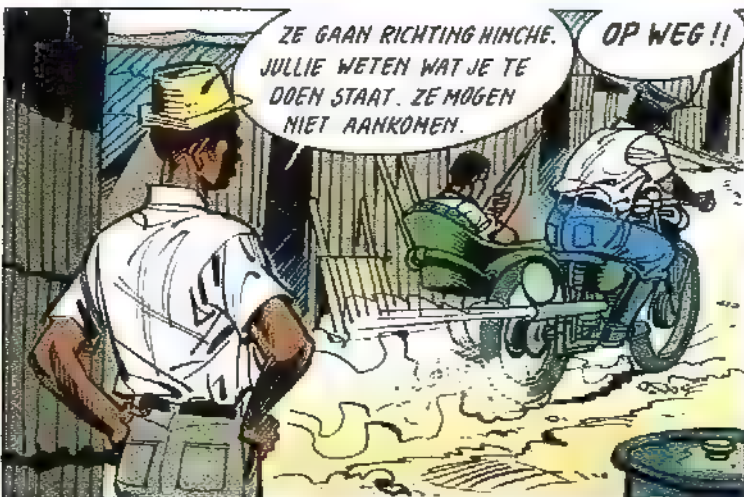

CRACHE !
VAURIEN ! IK HEB
EEN KLUS VOOR
JULLIE .

BEST ...
ALS HET MAAR
BETAALT .

OP WEG!!

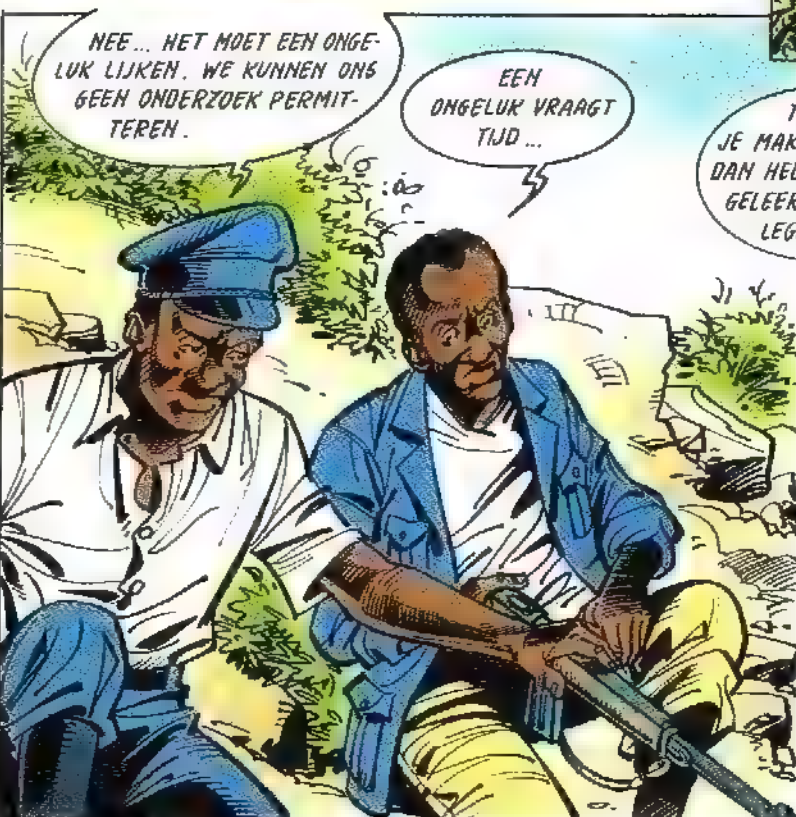
ZE GAAN RICHTING HINCHE.
JULLIE WETEN WAT JE TE
DOEN STAAT. ZE MOGEN
NIET AANKOMEN.

OP WEG!!

DAAR
KOMEN ZE.

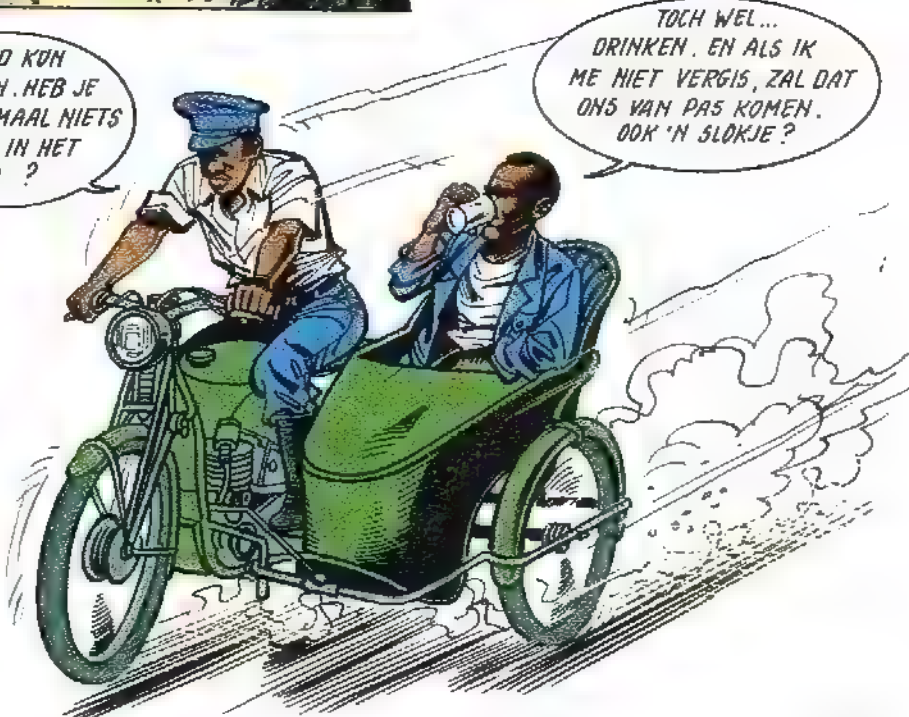
DE KLUS
ZAL SNEL GEKLAARD
ZIJN .

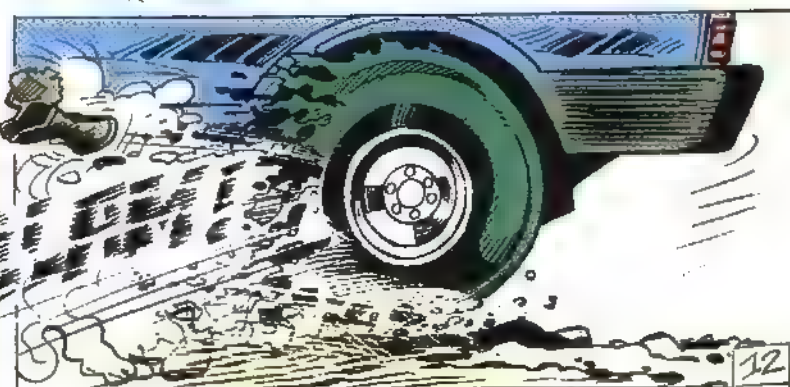
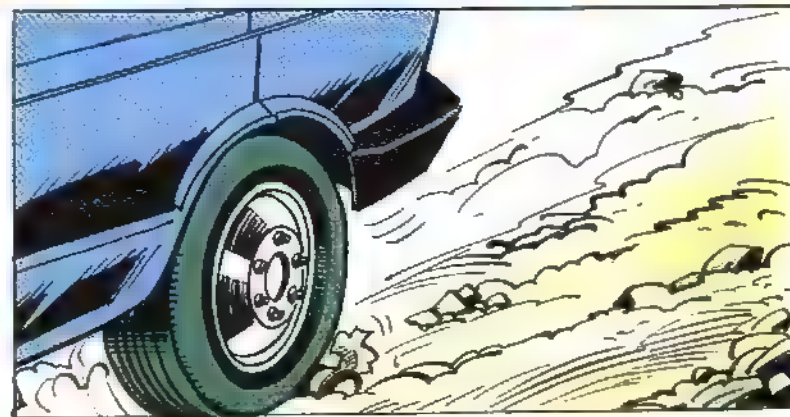
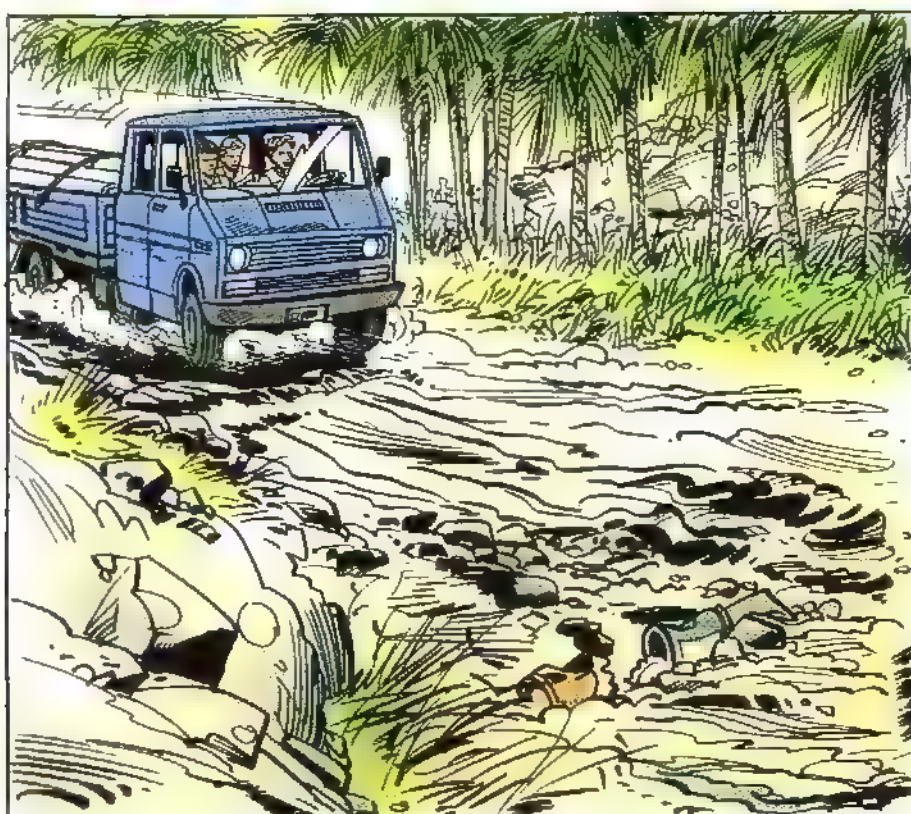
NEE ... HET MOET EEN ONGE-
LUK LIJKEN . WE KUNNEN ONS
GEEN ONDERZOEK PERMIT-
TEREN .

EEN
ONGELUK VRAAGT
TIJD ...

TIJD KUN
JE MAKEN . HEB JE
DAN HELEMAAL NIETS
GELEERD IN HET
LEGER ?

TOCH WEL ...
DRINKEN . EN ALS IK
ME NIET VERGIS , ZAL DAT
ONS VAN PAS KOMEN .
OOK 'N SLOKJE ?

DOOR DE KLAPBAND WORDT DE TRUCK
ONBESTUURBAAR ...

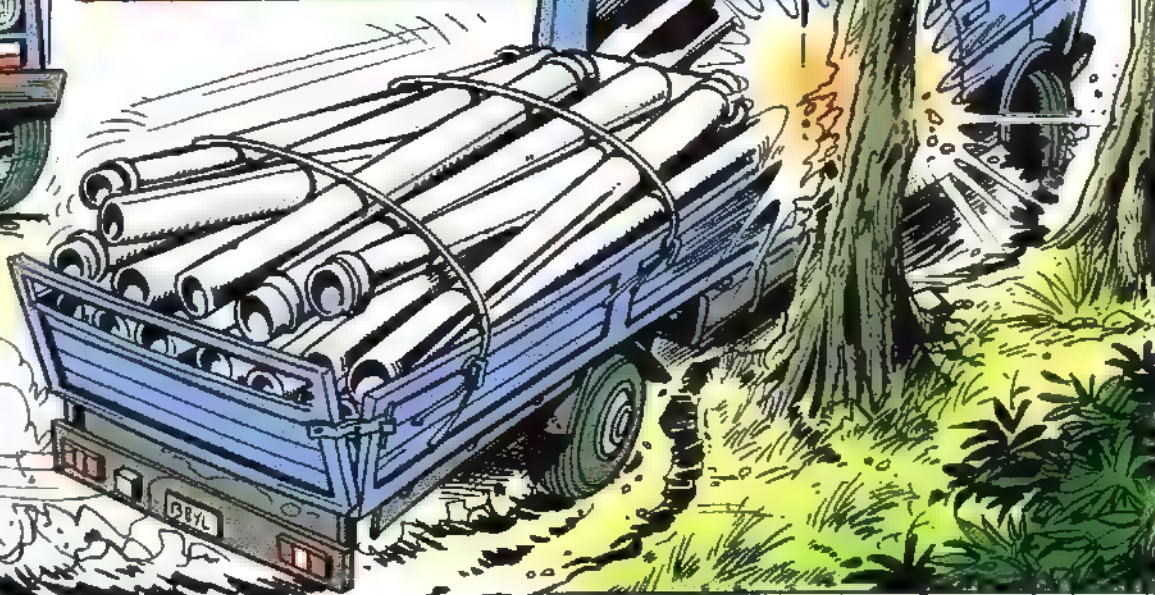

ALS IN EEN VERTRAAGDE
FILM ZIET VINCENT HET
GEVAAR. HIJ DOET WAT HIJ
KAN OM HET ONHANDEL-
BARE VOERTUIG OP DE
WEG TE HOUDEN!

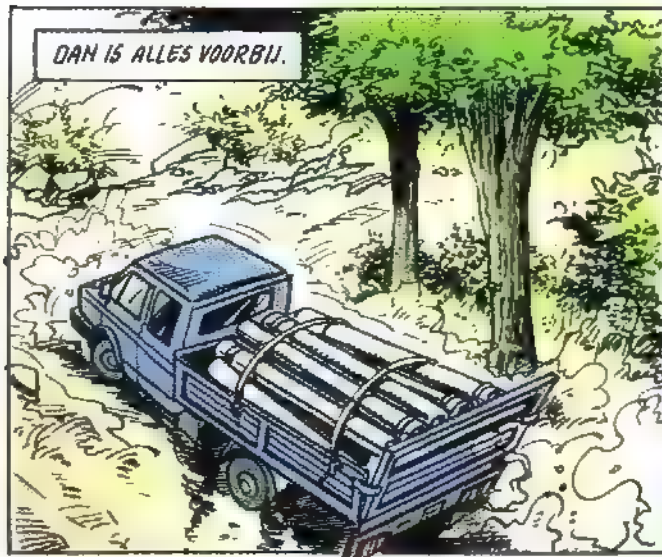

LIEVE HEMEL...
WE SCHUIVEN
NAAR DE
BOMEN!

VINCENT KAN EEN FRONTALE BOTSING
NOG NET VERMIJDEN.

DAN IS ALLES VOORBIJ.

JAHOE !! GEEFT DAT
JE GENOEG TIJD OM EEN VALLETJE
OP TE ZETTEN, BROER ?

MISSCHIEU.
KOM MEE ...

IK BEGRUP ER
NIETS VAN.

IK WEL ... ZIE JE HET STUK
METAAL DAT IN DE BAND ZIT?
WE ZIJN DOMWEG IN EEN BUK
GEREDEN.

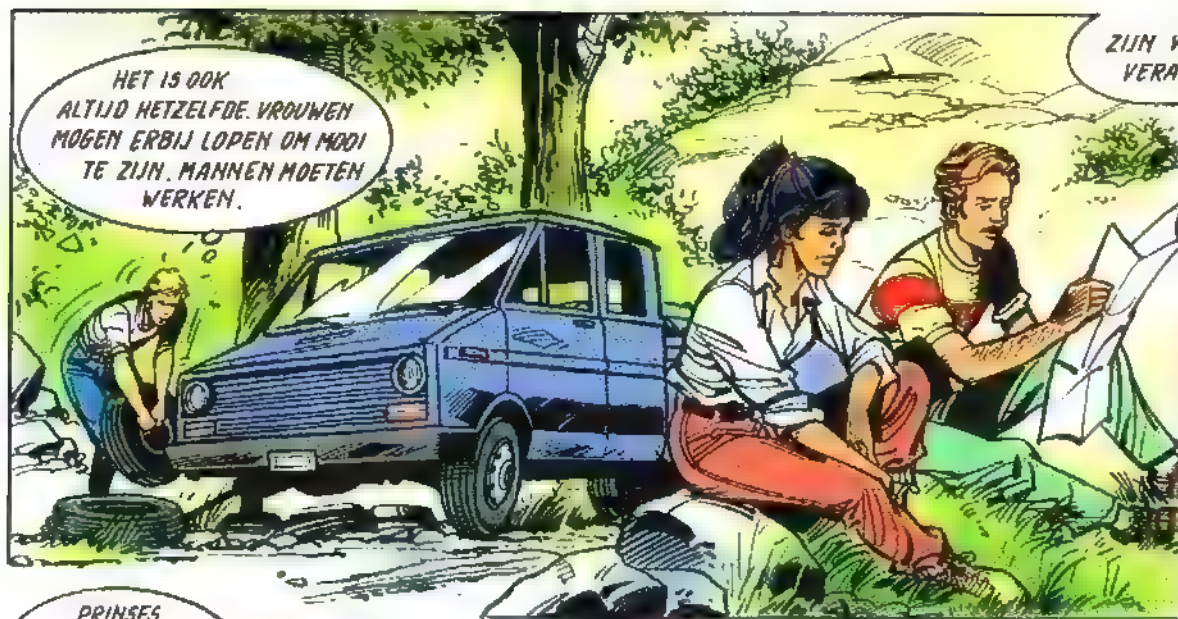
DIE STOFWOLK ... WE WORDEN
IN HET OOG GEHOUDEN !
GERVILEN ?

ACH ANEKA ... JE ZIET
SPOKEN. HELP ME LIEVER
HET WIEL TE VERWIS-
SELEN.

HO MAAR ! JIJ BENT TOCH ZO'N
MANNETJESPUTTER ? DAT KAN
VOOR JOU TOCH GEEN
PROBLEEM ZIJN ?

HET IS OOK
ALTIJD HETZELFDE. VROUWEN
MOGEN ERBIJ LOPEM OM MOOI
TE ZIJN. MANNEN MOETEN
WERKEN.

ZIJN WE NOG
VERAF?

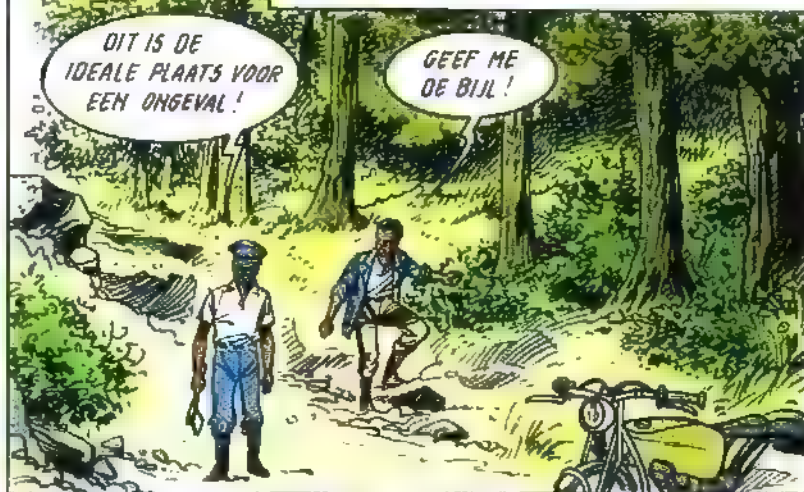
NEE. NOG HIER EEN HOLLE WEG.
DOOR EN WE KOMEN BIJ
DE STAD. STAD... NU JA.
EEN PAAR SCHAMELE
HUTTEN, MEER IS
HINCHEN
OOK NIET

PRINSES...
UW NEDERIGE DIE -
NAAR HEEFT DE KLUS
GEKLAARD. WE
KUNNEN
VERTREK
KEN.

HOHO!
HEB IK OP IEMANDS
LANGE TENEN GE-
TRAPT?

TERZELFDE TIJD...

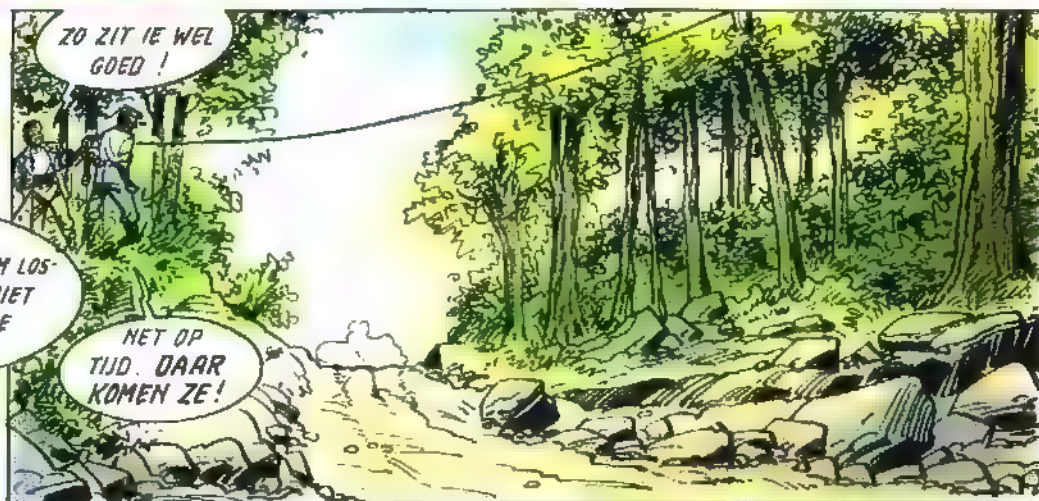
DIT IS DE
IDEALE PLAATS VOOR
EEN ONGEVAL!

GEEF ME
DE BIJL!

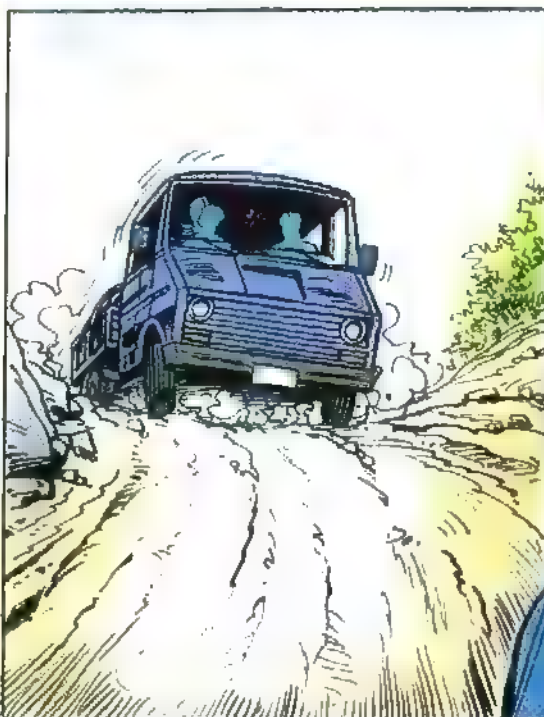
ALS WE DE
WORTELS BIJ DE STAM LOS-
HAKKEN, HEEFT IE NIET
VEEL NODIG OM OM TE
VALLEN...

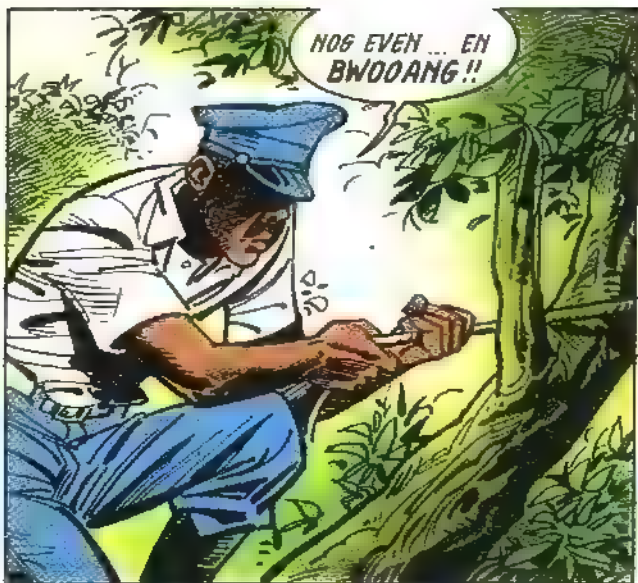
... EN JAMMER-
LIJK OP DE CABINE VAN
EEN VRACHTWAGEN IN
TE SLAAN.

ZO ZIT IE WEL
GOED!

NET OP
TIJD. DAAR
KOMEN ZE!

NOG EVEN ... EN
BWOONG !!

STIL NOU, MEISJE ... HEB
JE HET TE WARM ? OF IS
ER WEER ZO'N REGEN-
BUI OP KOMST?

BESSY HEEFT EEN
VOORGEVOEL ... GEVAAR !

HOEWEL ... WAT KAN ER
ONS IN ZO'N RUSTIG
LANDSCHAP GEBEU-
REN ?

HET FOTOGRAFISCH GETRAINDE
OOG VAN ANEKA NEEMT ALLE
DETAILS IN ZICH OP, TOT...

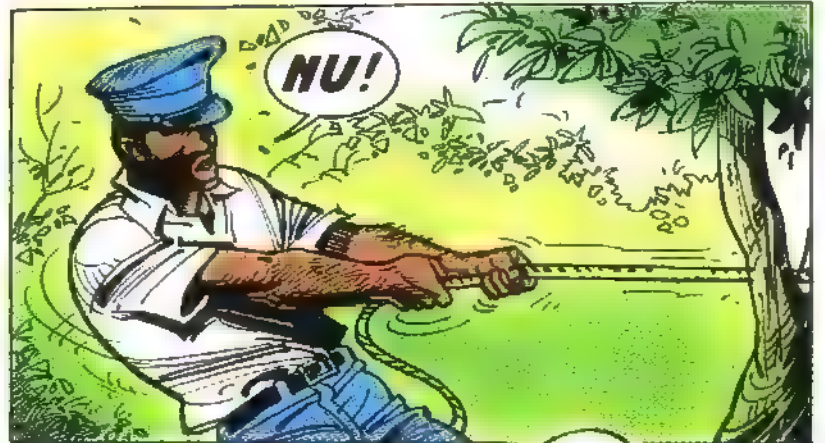

VINCENT!
REMME!

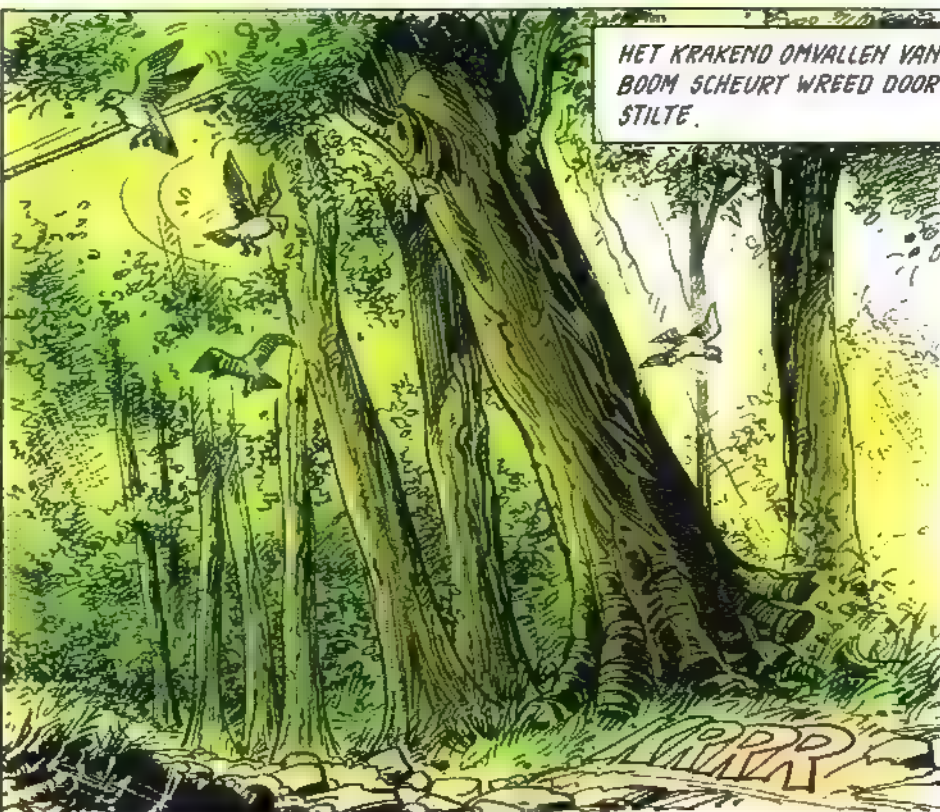

REMME?
WAAROM?

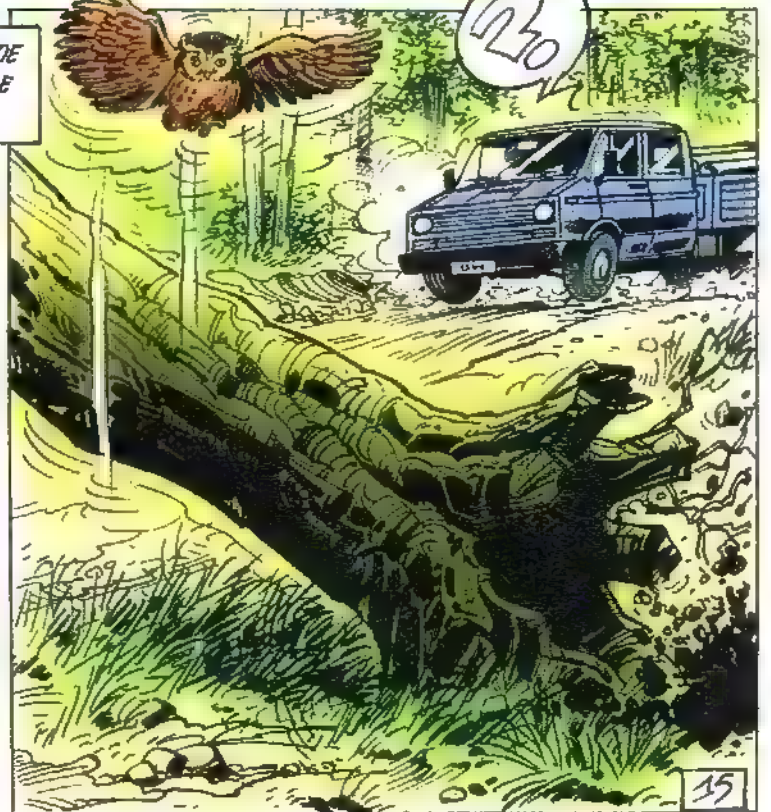
STRAKS!
DOE WAT IK JE
VRAAG!

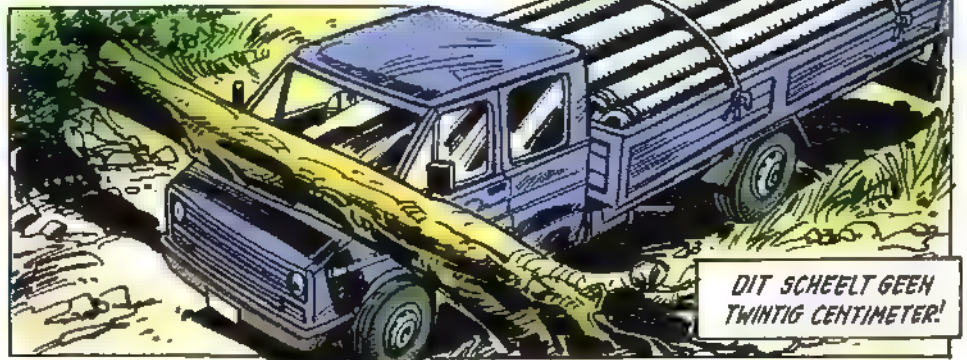
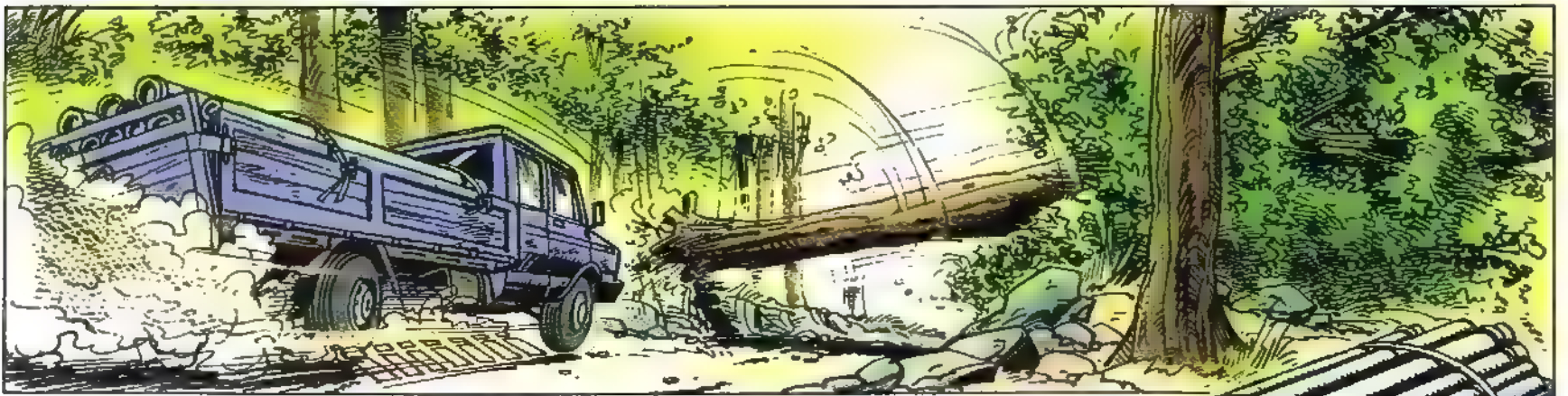
NU!

HET KRAKEND OMVALLEN VAN DE
BOOM SCHEURT WREED DOOR DE
STILTE.

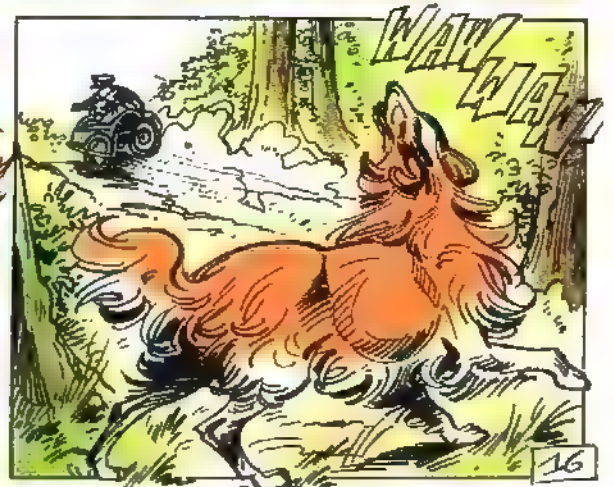
20

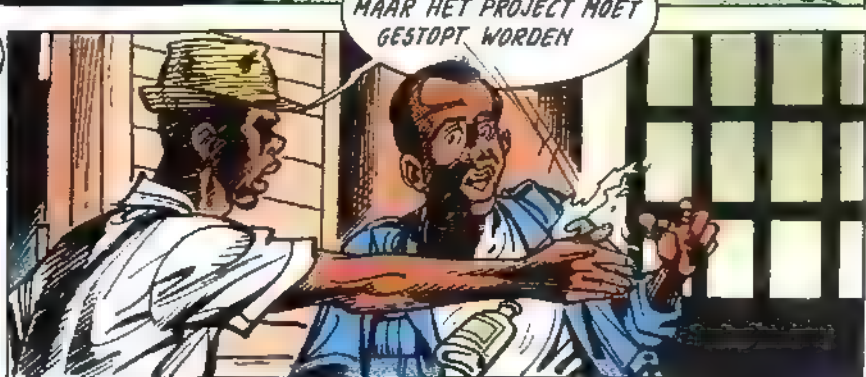
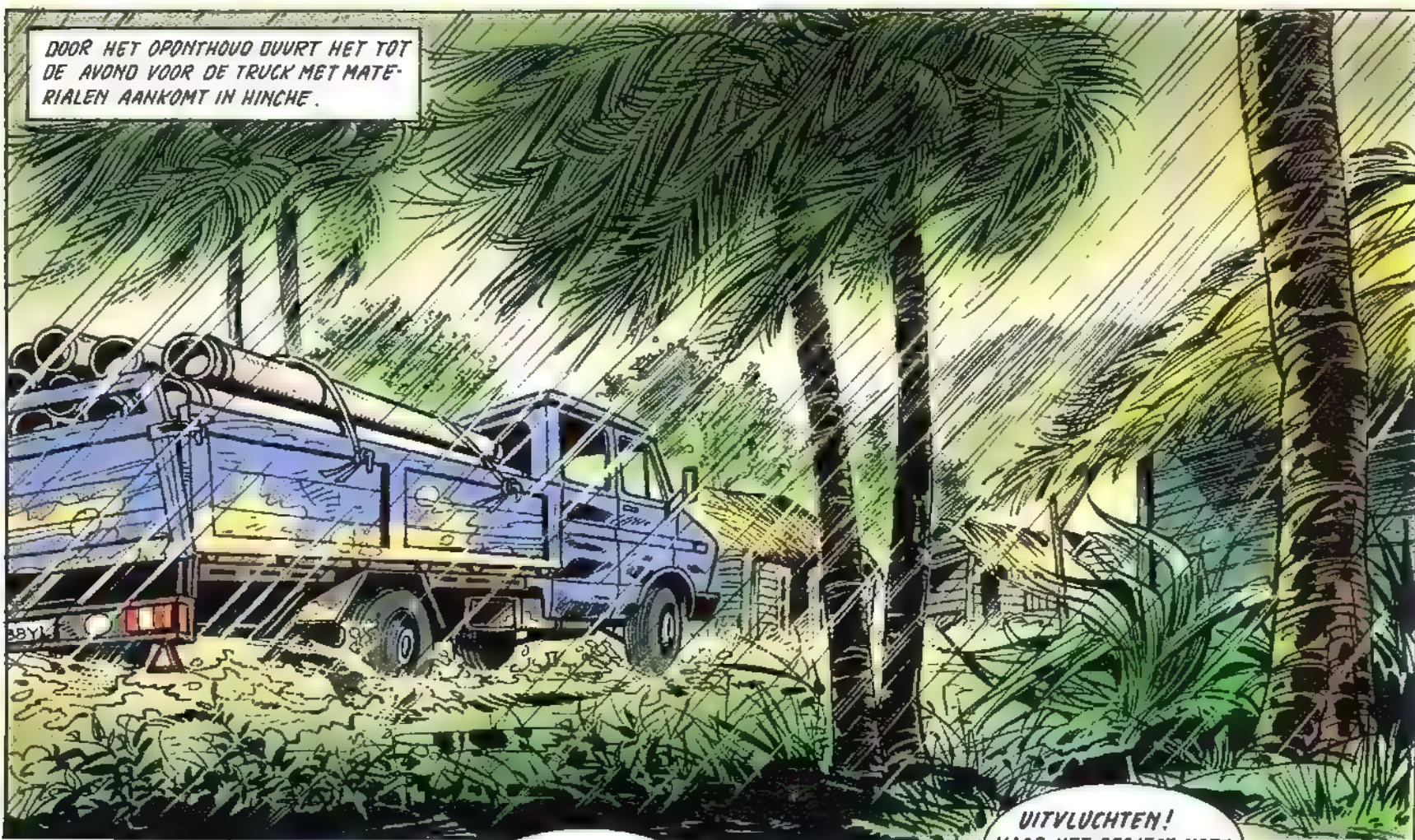
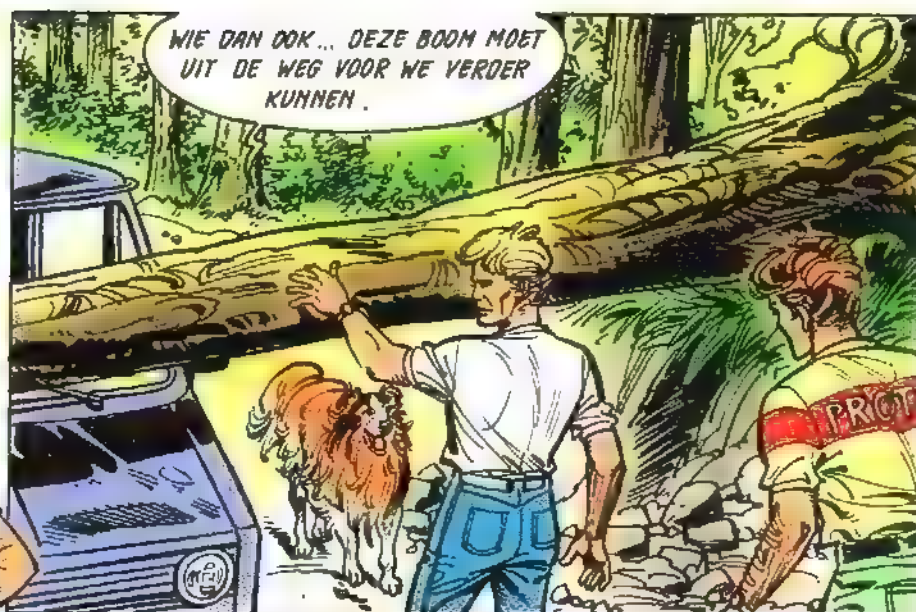

DIT SCHELT GEEN TWINTIG CENTIMETER!

BESSY!

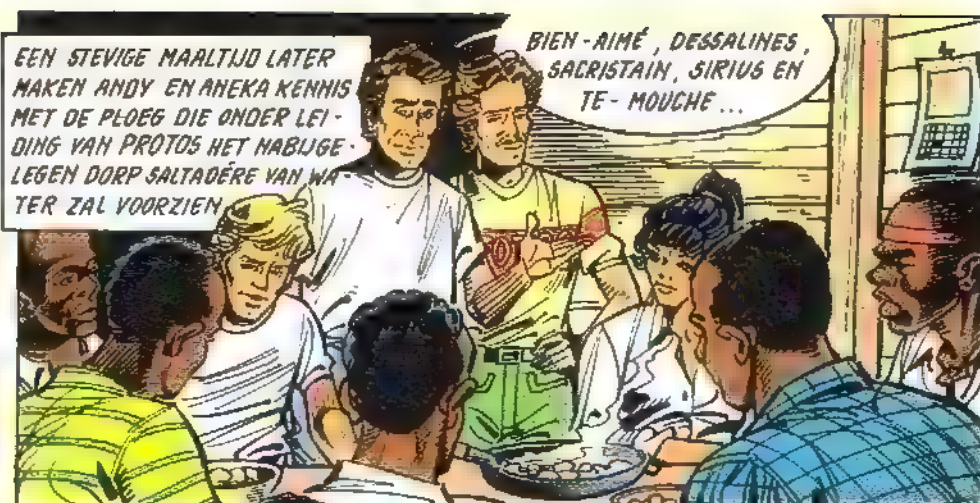

HEMELTJELIEF...
IS DIT HET ZONOVERSOD-
TEN HAITI? OM DE HAVER-
KLAP KRIJG JE EEN
DOUCHE.

MAG IK JE VOORSTELLEN...
ANDY CAYOON. PRUTTelpOT EN
ZWARTKIJKER, MAAR VOOR
DE REST EEN BEST GOEIE
KEREL.

EEN STEVIGE MAALTIJD LATER
MAKEN ANDY EN ANEKA KENNIS
MET DE PLOEG DIE ONDER LEI-
DING VAN PROTO'S HET NABUIGE-
LEGEN DORP SALTADÈRE VAN WA-
TER ZAL VOORZIEN.

BIEN-AIMÉ, DESSALINES,
SACRISTAIN, SIRIUS EN
TE-MOUCHE...

...EN DIEUDONNE!
IK DOE OOK MEE.

DAAR BEN
JE DAN !!

HEB JE EEN
BRON GEVONDEN DIE
GESCHIKT IS?

JA... IN
SALTADÈRE... HET IS GEWOON
EEN IDEEAAL... ALLEEN LIJKT ME DE
BOCOR EEN MOEILIK
MAN.

DE WIE?

DE BOCOR IS ONGE-
VEER PRIESTER EN DORPSLEIDER
TEGELIJK. ZIJN MENING IS IN VELE
ZAKEN DOORSLAGGEVEND.

OOK ONZE
MENSEN MOETEN ZICH
SCHIKKEN NAAR ZIJN WENSEN...
OF HEM OVERTUIGEN VAN
HET NUT VAN DE HELE
OPERATIE.

SALTADÈRE
EN DE BOCOR IS NIET
ZO OPGEZET MET HET
PLAN. DAT WORDT
INTERESSANT !!

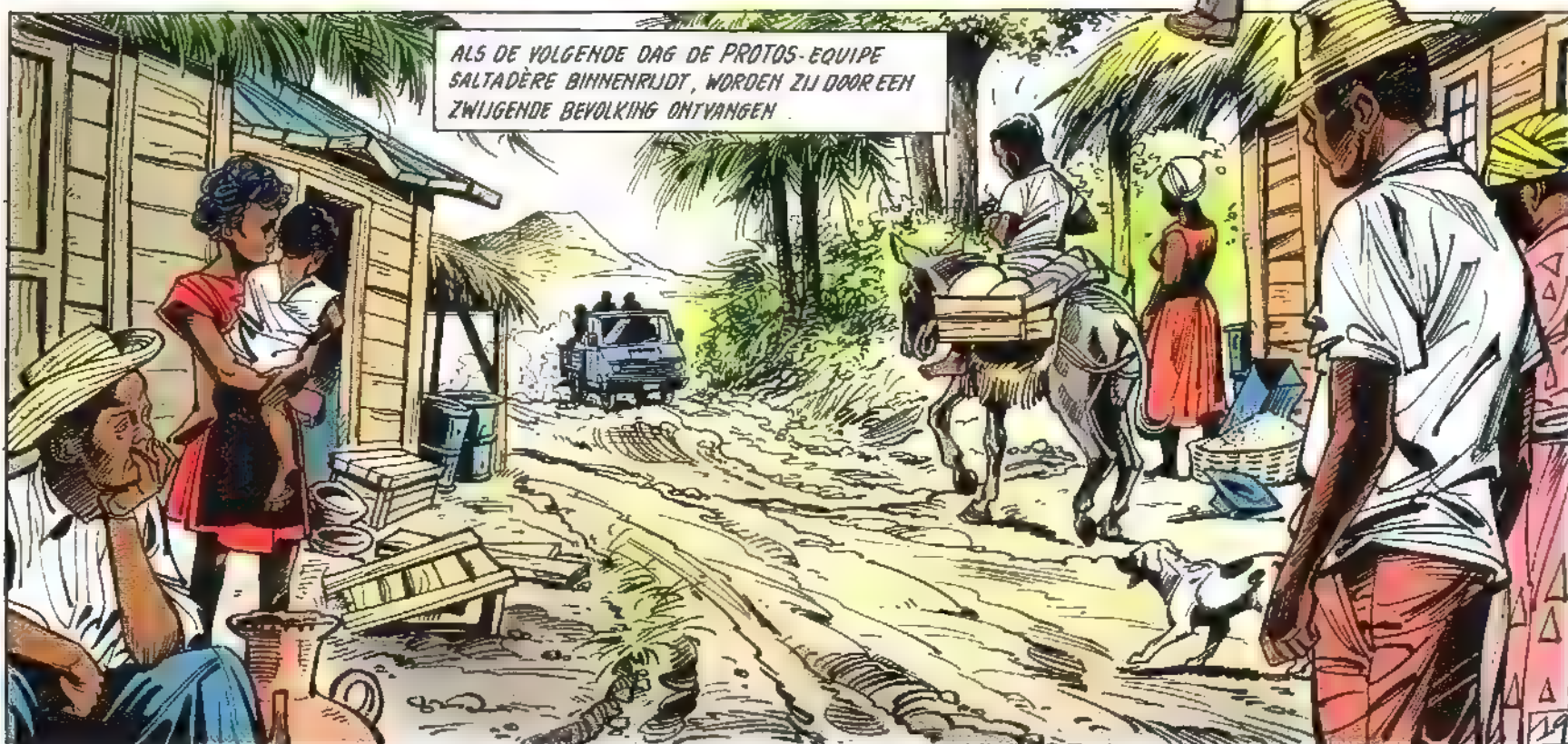
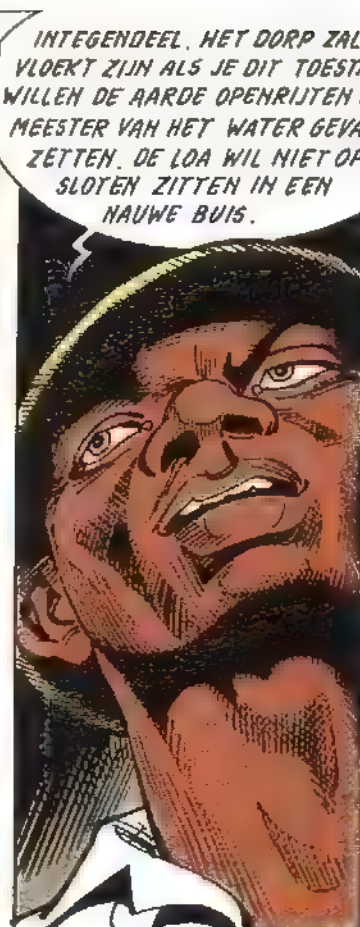
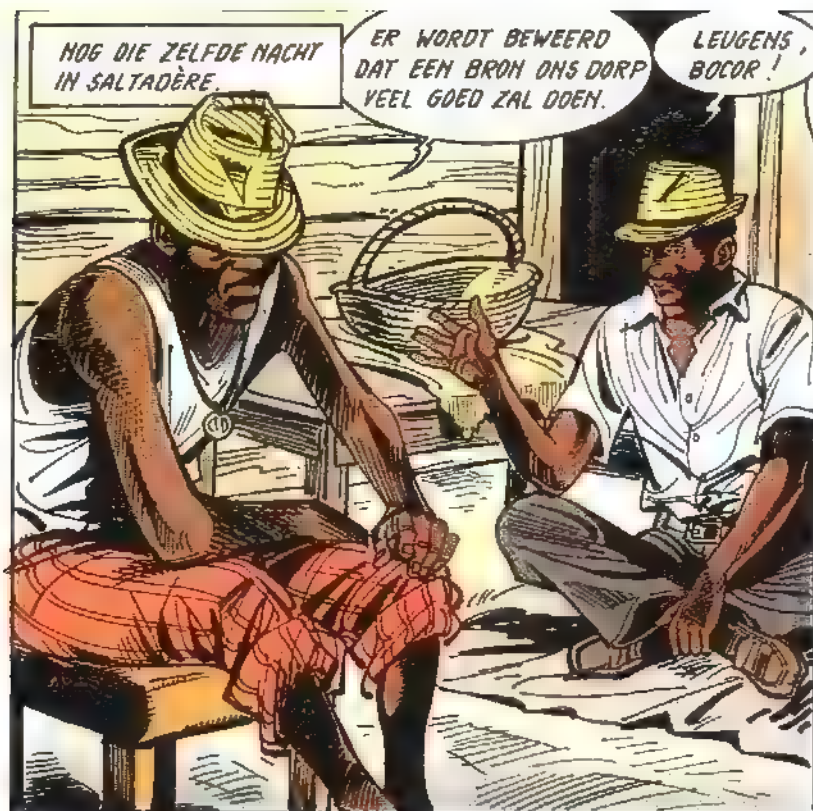

EVEN LATER VERLATEN GERVILEN
EN ZIJN HELPERS ONGEZIEN HET
DORP.

DAT GELUID! DE MOTORFIETS VAN
DIE GERVILEN.

MAAR ANEKA... DE
HELT VAN HAITI SNORT OP
DAT SOORT KOFFIEMOLEN-
TJES... ROND.

WAT IS HIER AAN DE HAND? DE SPANNING IS OM TE SNIJDEN.

ZE WETEN TOCH DAT WE GEKOMEN ZIJN OM ZE AAN ONBESMET WATER TE HELPEN.

PROBLEMEN! DE BOCOR, MEESTER DOCIMA, WEIGERT ALLE HULP.

WEL HEB JE OOI! ZAL IK EENS EEN HARTIG WOORDJE GAAN SPREKEN MET DIE KEREL?

DAT ZOU HET ALLEEN MAAR ERGER MAKEN, ANDY.

DIEUDONNE HEEFT GELIJK. WE KUNNEN ALLEEN HOPE DAT HIJ TIJDENS HET WERK VAN MENING VERANDERT

WE GAAN DUS DOOR?

IN IEDER GEVAL. DIEUDONNE! BRENG ONS NAAR DE BRON!!

VAN DE DORPSBEWONERS HOEVEN ZE GEEN HULP TE VERWACHTEN. DE EERSTE SLAG IS VOOR ONS.

WE HELPEN DE MEESTER VAN HET WATER EEN HANDJE... OM HET HELE PROJECT TE DOEN MISLUKKEN.

NOG MEER WERK IN 'T VERSCHIED?

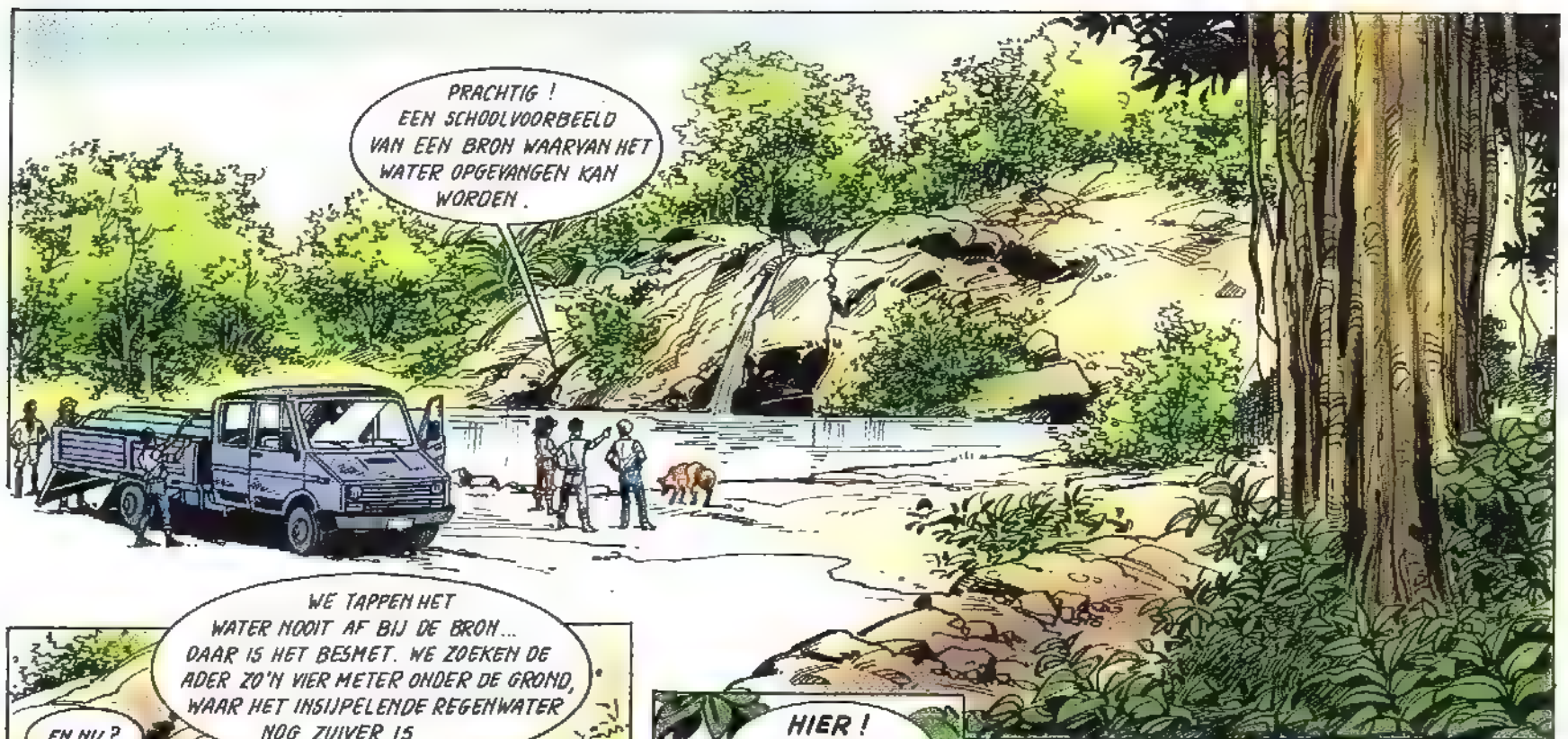
JE ZEGT HET MAAR.

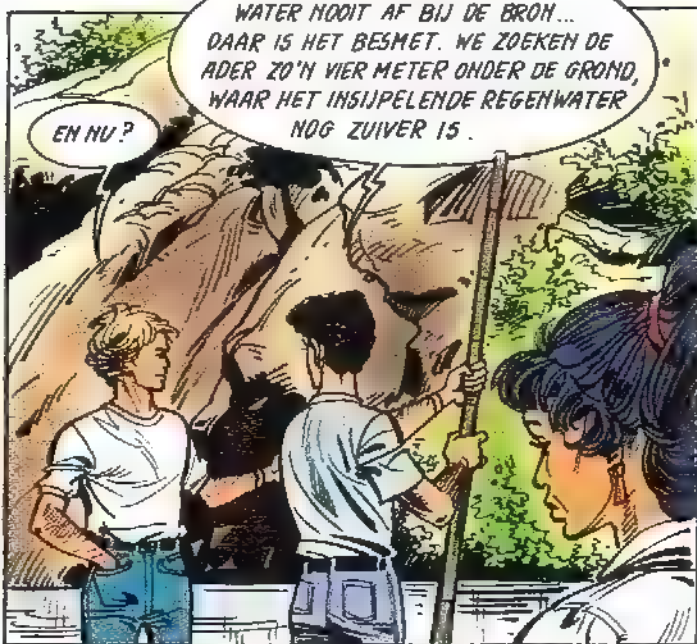
DE BOCOR VERBIEDT ONS OM ZE TE HELPEN. WAAROM ZIJN DE LOAS TEGEN HEN ALS ZE ONS DORP GOED WILLEN DOEN?

IN TWEESTRIJD TUSSEN WAT HIJ OPSCHOOL HEEFT GELEERD BIJ DE PATER, EN DE TRADITIONELE ANGSTEN EN WAARDEN VAN HAÏTI VOLGT DE JONGE JAMEL DE VRACHTWAGEN.

PRACHTIG !
EEN SCHOOLVOORBEELD
VAN EEN BRON WAARVAN HET
WATER OPGEVANGEN KAN
WORDEN .

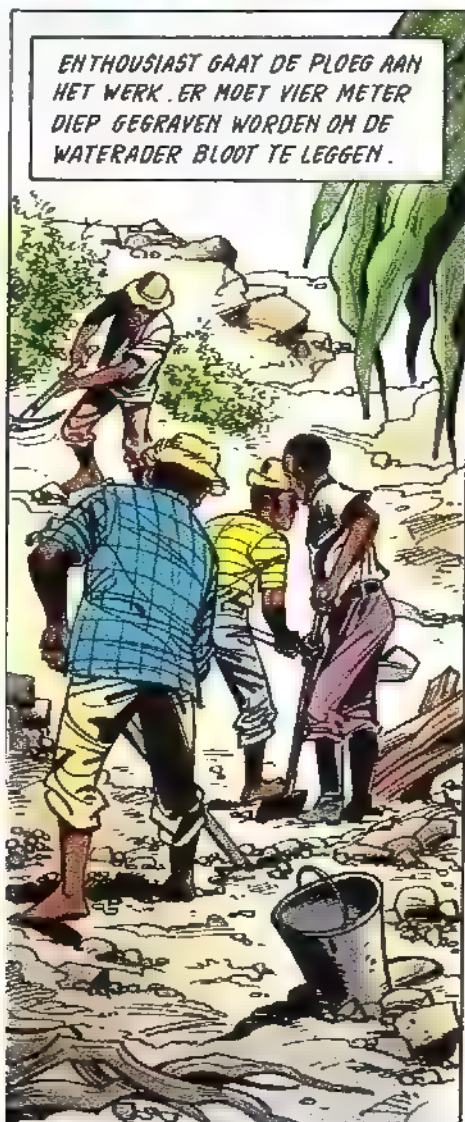
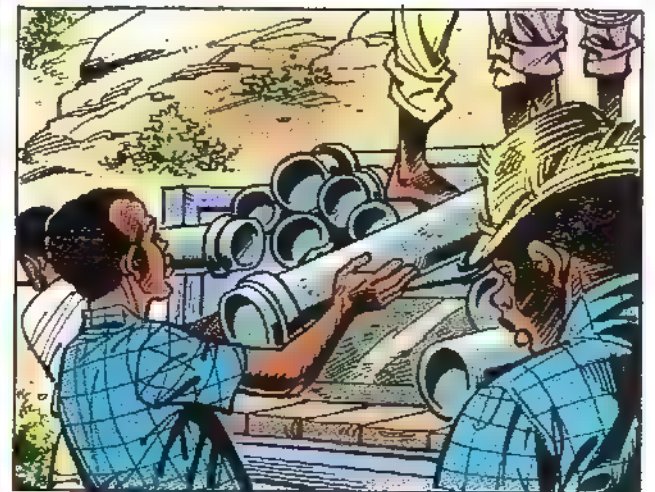

EN NU ?

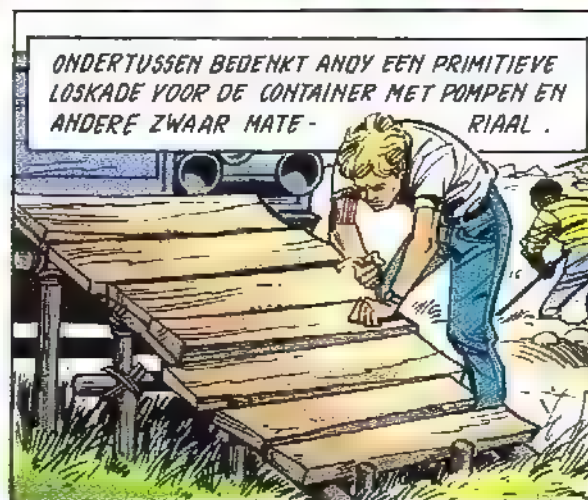
WE TAPPEN HET
WATER MOET AF BIJ DE BRON ...
DAAR IS HET BESMET . WE ZOEKEN DE
ADER ZO 'N VIER METER ONDER DE GROND ,
WAAR HET INSIJPELENDE REGENWATER
NOG ZUIVER IS .

HIER !
AAN HET WERK ,
LUI !!

ENTHOUSIAST GAAT DE PLOEG AAN
HET WERK . ER MOET VIER METER
DIEP GEGRAVEN WORDEN OM DE
WATERADER BLOOT TE LEGGEN .

ONDETTUSSEN BEDENKT ANDY EEN PRIMITIEVE
LOSKADE VOOR DE CONTAINER MET POMPEN EN
ANDERE ZWAAR MATERIAAL .

GENIAAL , AL ZEG IK HET
ZELF .

JE BENT OOK
DE ENIGE DIE HET ZEGT .
DAT IS HET PROBLEEM
NIET .

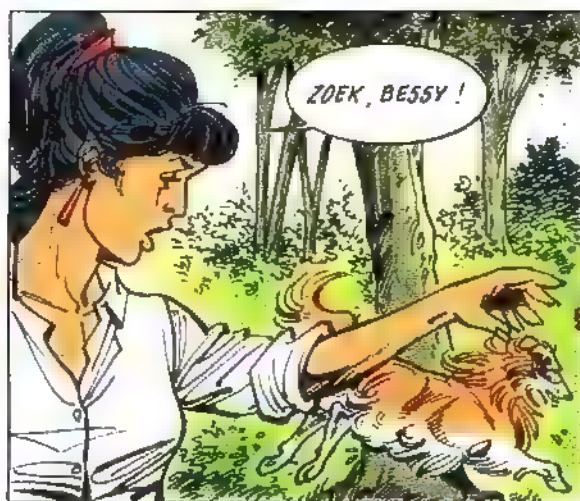

ANEKA ,
ALSJEBLIEFT !

SORRY ... IK
KAN HET MAAR NIET
LATEN JE TE PESTEN .
EEN KOLIBRI !

HEE !
WE WORDEN
BESPIED !

ZOEK, BESSY!

IN PANIEK VLUCHT JAMEL WEG VAN DE BROH...

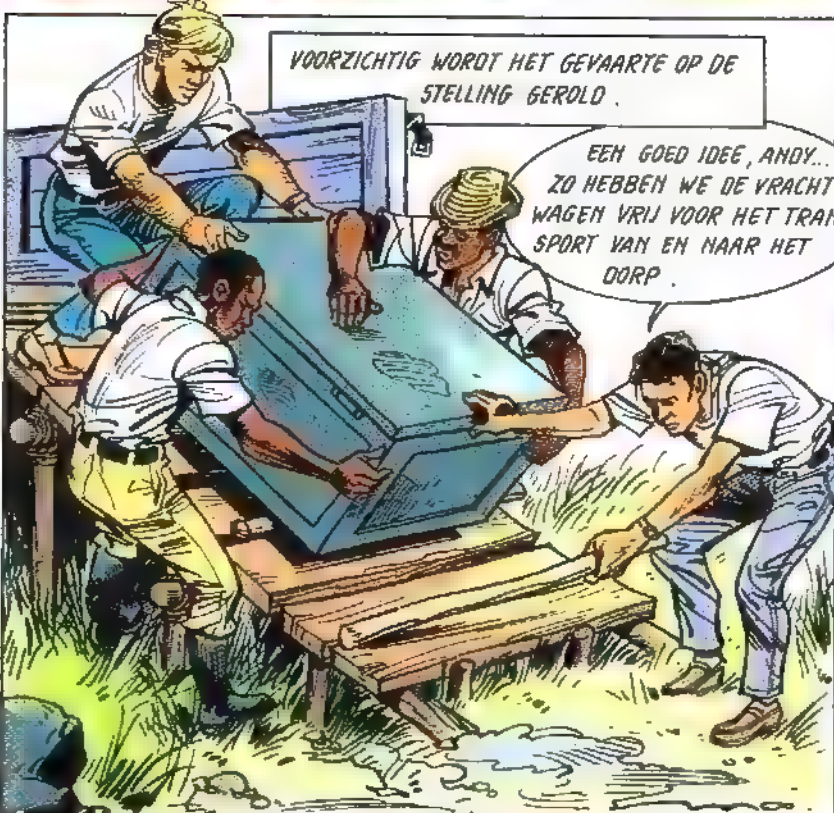

HU DIT WEER...
WAT EEN VREEMD
LAND!

HEE! WIE HELPT
ER DE CONTAINER UIT-
LADEN?

DE HOND
VAN DE BLANCS! HIJ
KOMT HIERHEEN!

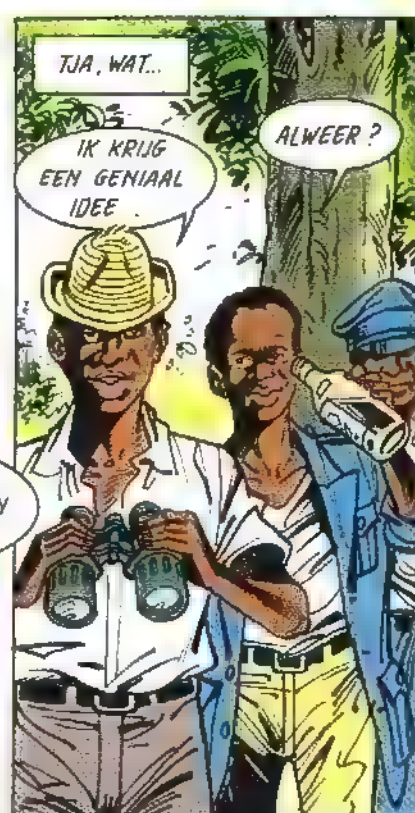
VOORZICHTIG WORDT HET GEVAARTE OP DE
STELLING GEROLD.

EEN GOED IDEE, ANDY...
ZO HEBBEN WE DE VRACHT-
WAGEN VRIJ VOOR HET TRAN-
SPORT VAN EN NAAR HET
DORP.

DAT WAS HET WEL
VOOR VANDAAG. ALS
ALLES ZO VLOT GAAT,
HOOR JE MIJ NIET
KLAGEN.

WAT ZOU ER
NOG MIS KUNNEN
GAAN?

TJA, WAT...

IK KRIJG
EEN GENIAAL
IDEE

ALWEER?

JA! LUISTER
WAT WE VANNACHT
DOEN...

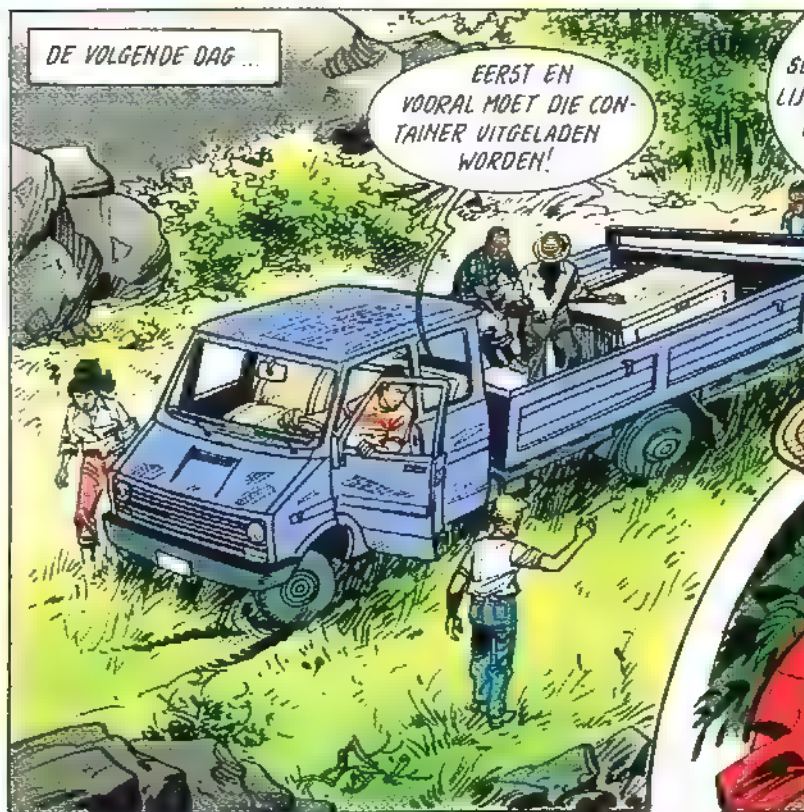
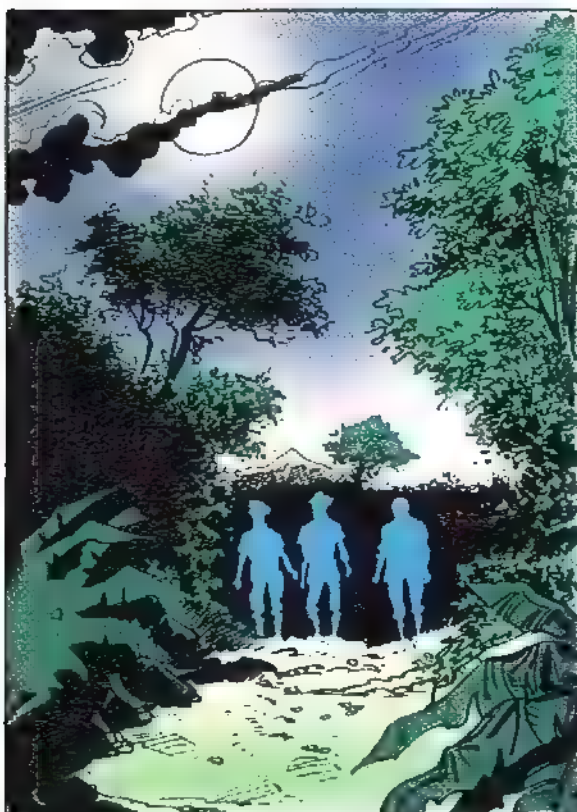
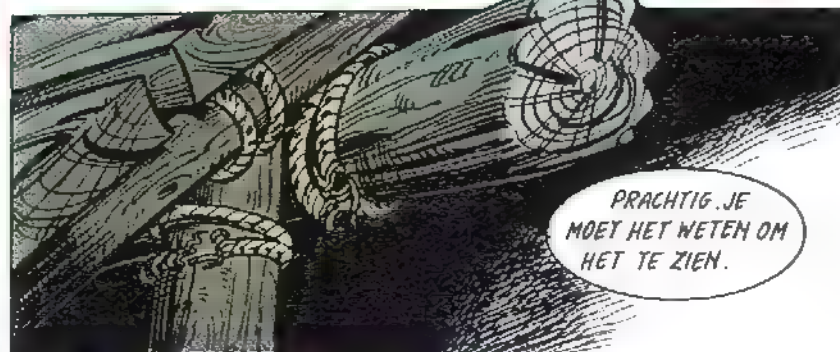
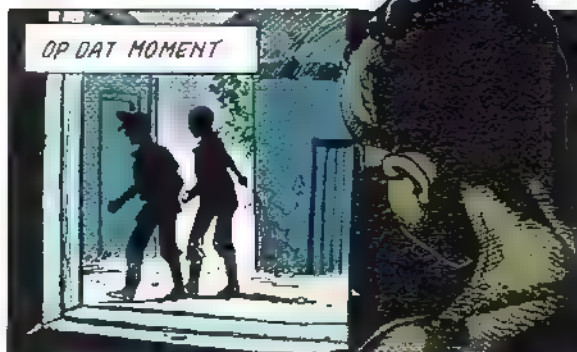

JAMEL! STAAR NIET ZO NAAR DE VREEMDE-
LINGEN. JE HEBT DE BOLOR GEHOORD! ZE WEKKEN
DE WOEDE VAN DE LOA'S OP.

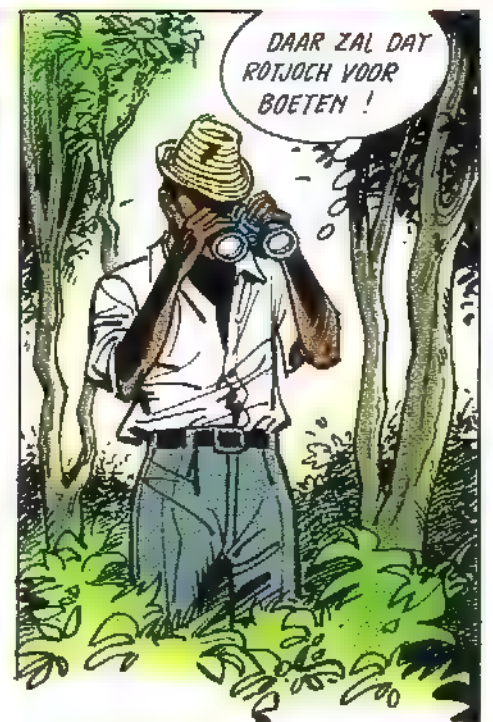
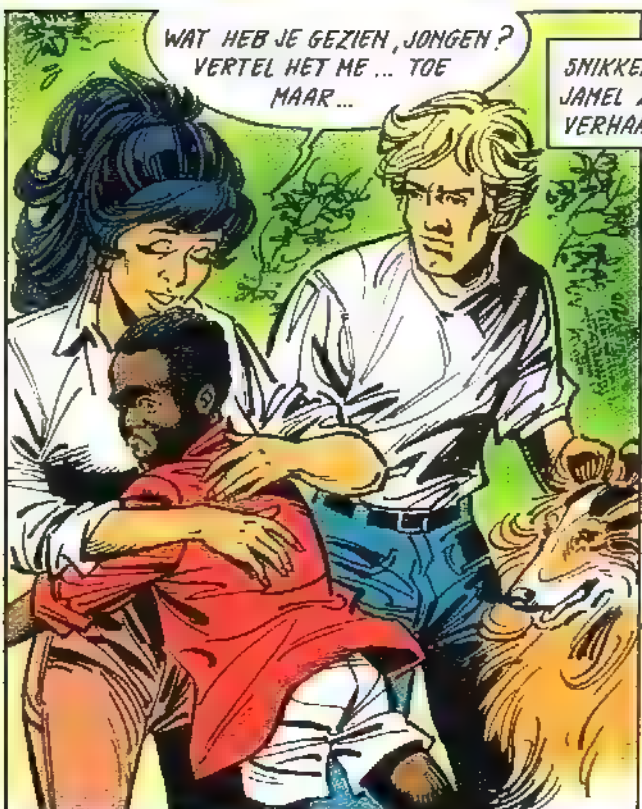
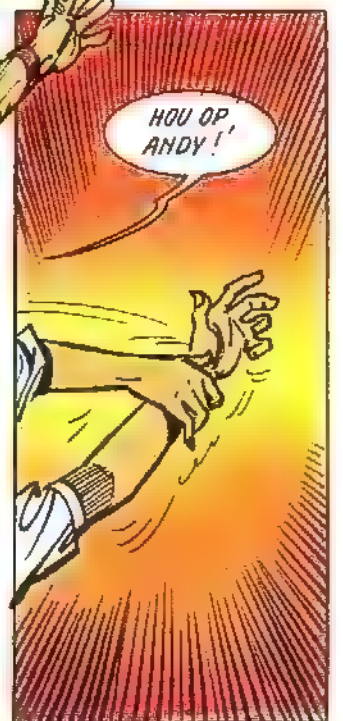
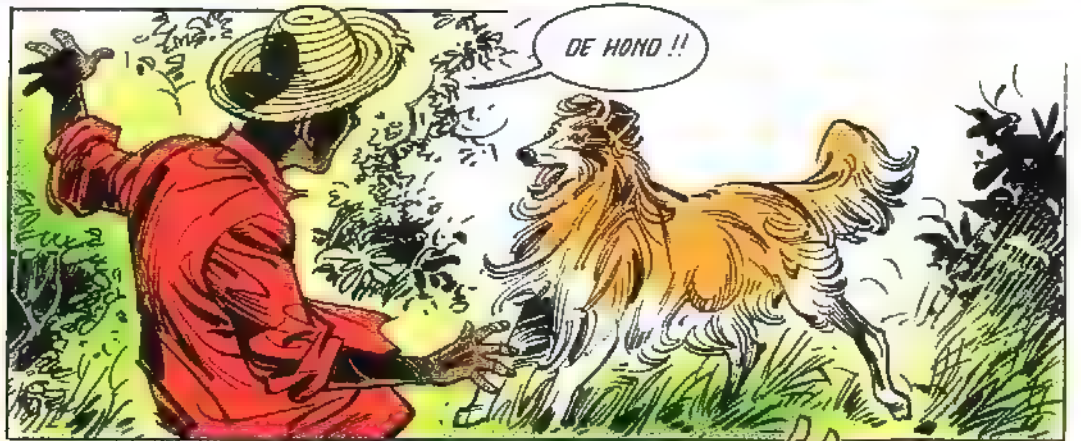
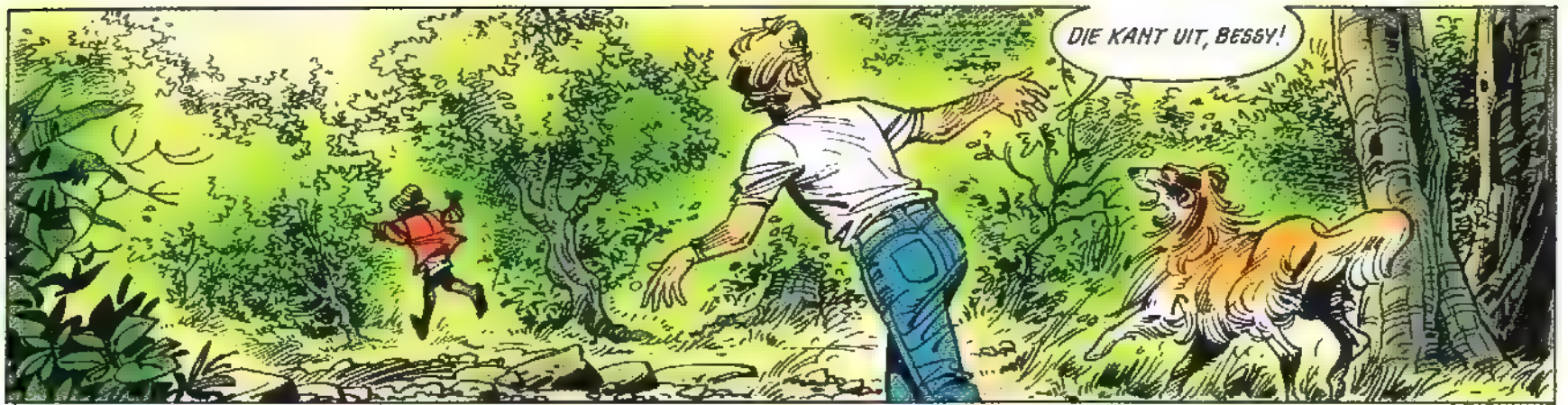
MAAR MOEDER...

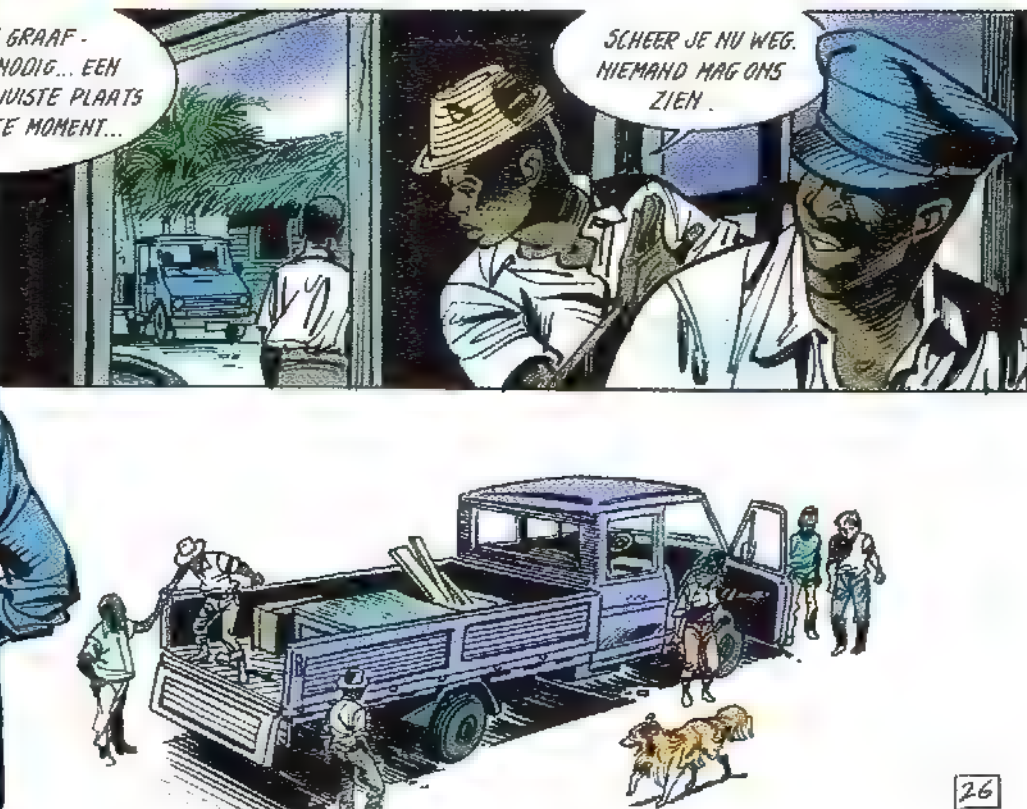
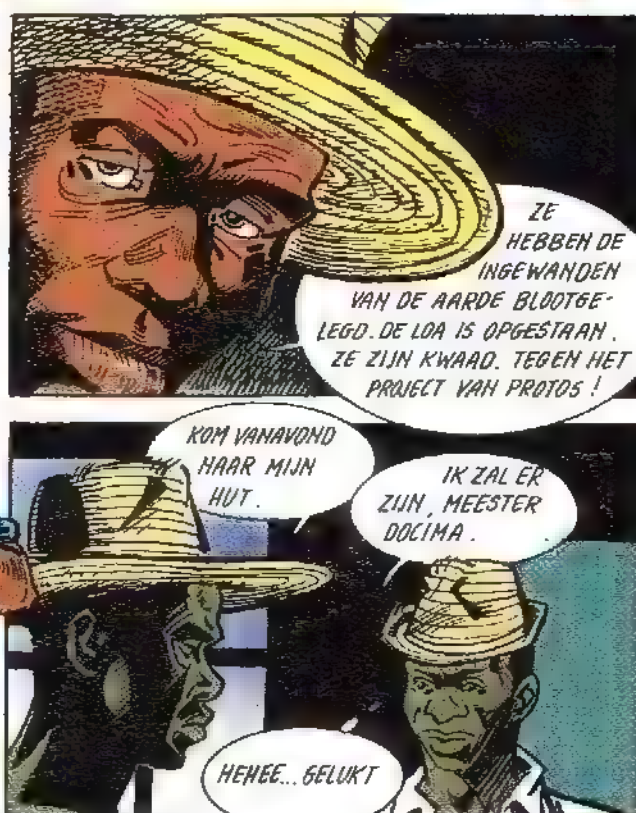
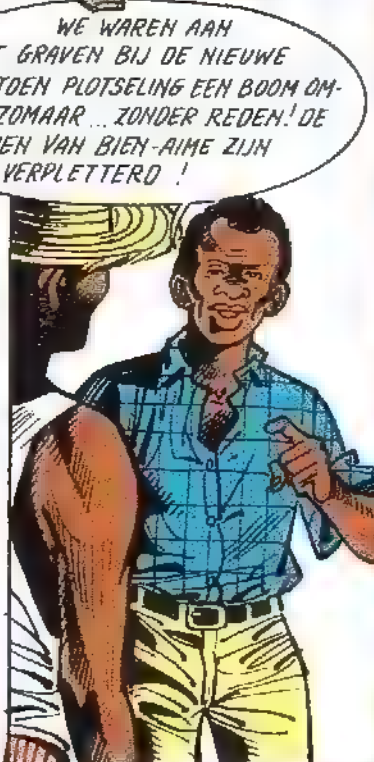

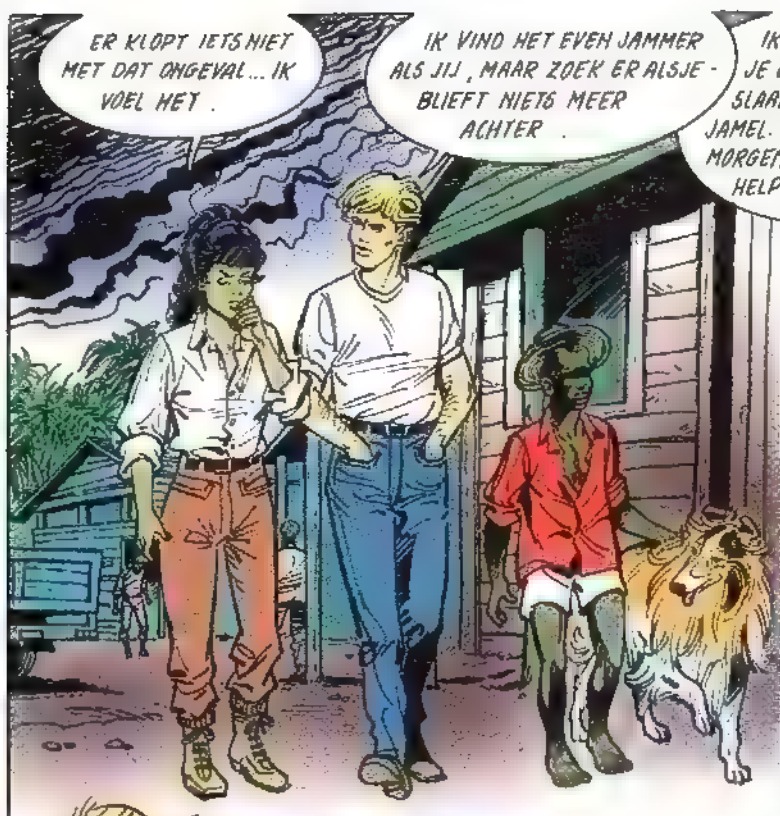
DIE NACHT KAN JAMEL DE SLAAP NIET VATTEN...

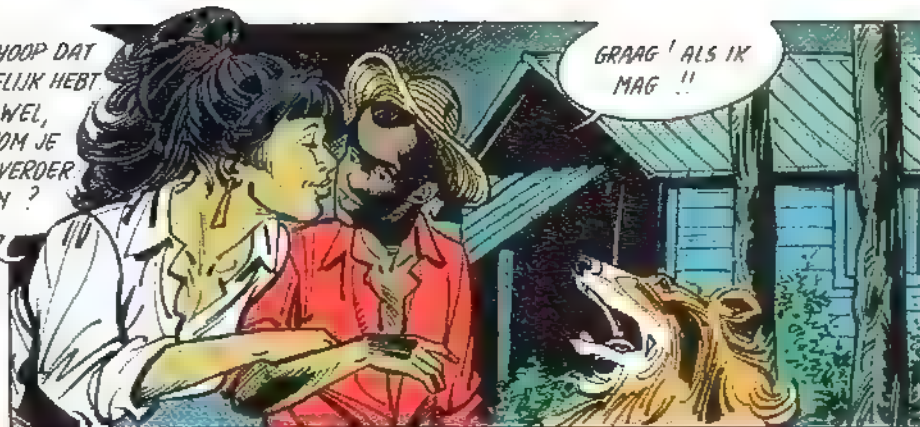

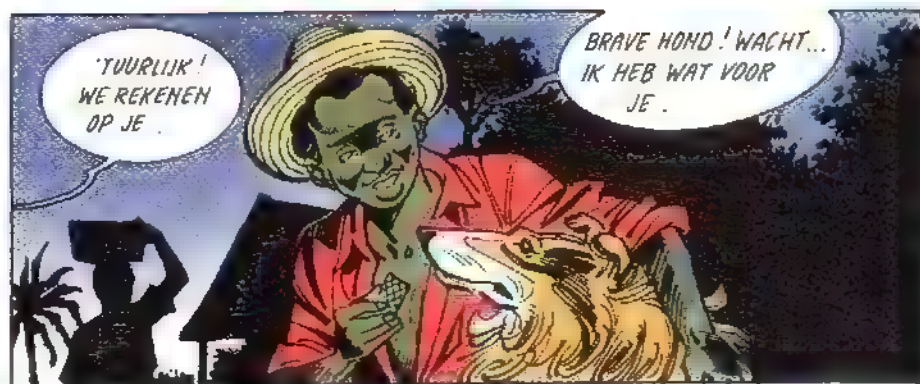
ER KLOPT IETS NIET
MET DAT ONGEVAL... IK
VOEL HET.

IK VIND HET EVEN JAMMER
ALS JIJ, MAAR ZOEK ER ALSJE-
BLIEFT NIETS MEER
ACHTER.

IK HOOP DAT
JE GELIJK HEBT
SLAAP WEL,
JAMEL. KOM JE
MORGEN VERDER
HELPEN?

GRAAG! ALS IK
MAG!!

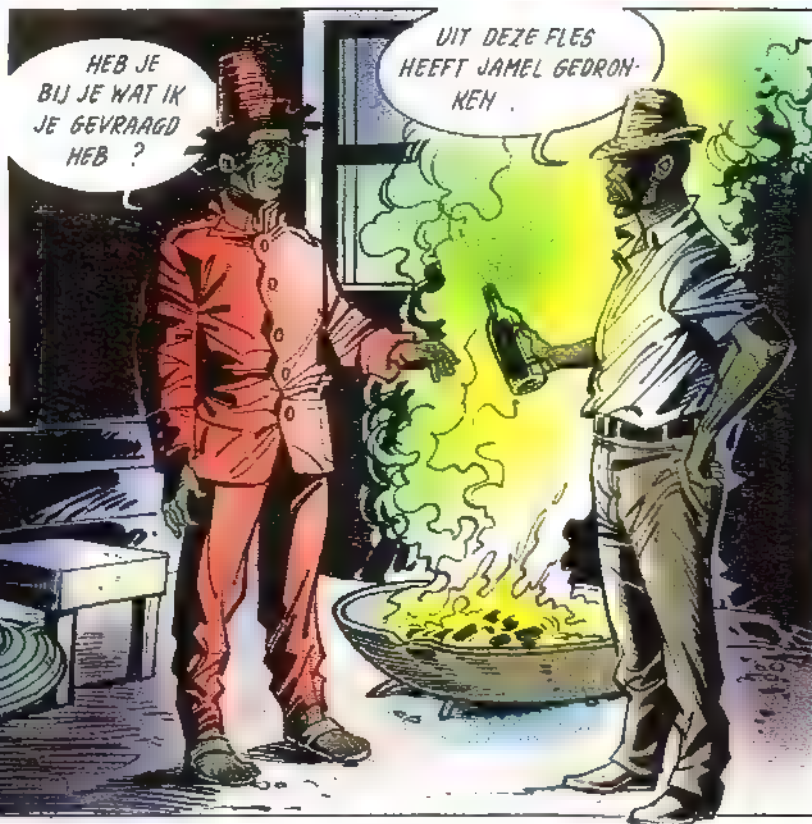

'TUURLIJK!
WE REKENEN
OP JE.

BRAVE HOND! WACHT...
IK HEB WAT VOOR
JE.

BESSY VOELT ZICH INSTINCTIEF AANGETROKKEN
TOT DE SYMPATHIEKE KNAAP.

HEB JE
BIJ JE WAT IK
JE GEVRAAGD
HEB?

UIT DEZE FLES
HEEFT JAMEL GEDRON-
KEN.

IK WERK NIET GRAAG
"MET BEIDE HANDEN"
(*)...MAAR HET ON-
GEVAL VAN BIEN-
AIME HEEFT ME
OVERTUIGD.

(*) MET ZWARTE (SLECHTE) EN WITTE
(GOEDE) MAGIE WERKEN

DIE NACHT, ALS HET HELE DORP SLAAPT...
DE BOKOR HEEFT ZICH IN ROOD GETDOID,
DE KLEUR VAN PAPA OGOU GOD VAN DE
OORLOG.

NIET VERMOEDEND WELK ON-
HEIL HEM BOVEN HET HOOFD
HANGT, SLAAPT JAMEL IN DE
HUT VAN ZIJN MOEDER
ASSEFIE.

COUCHÉ NAM
PRAN'NAM.

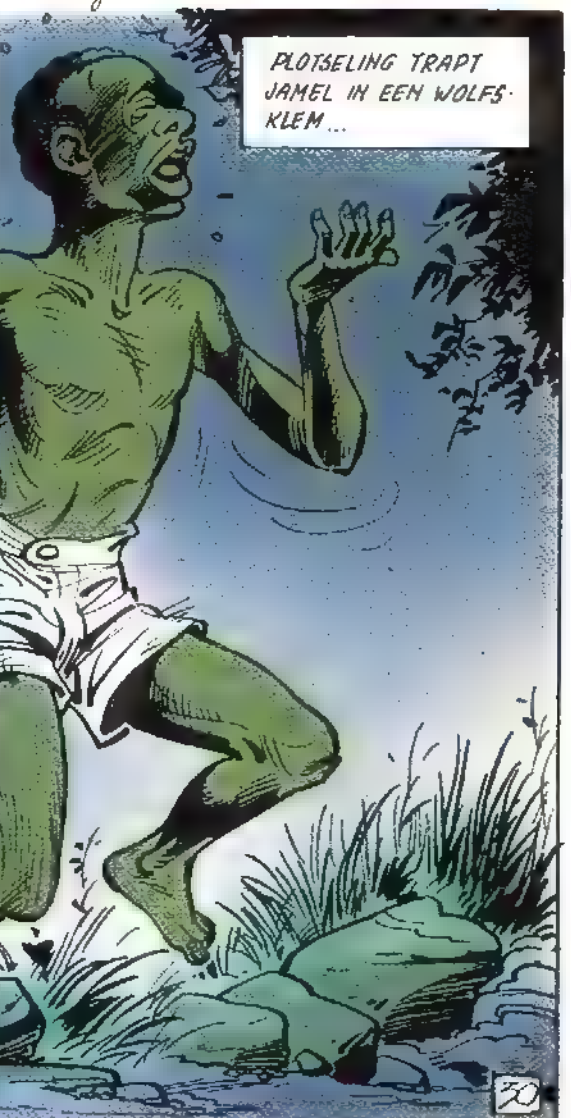
DAN GAAT DE GEESTEN-
MEESTER, DE BOKOR, OVER
TOT ACTIE! HIJ STROOIT EEN
ZIELDODEND POEDER OVER
DE KLEREN VAN DE SLAPEN-
DE JONGEN...

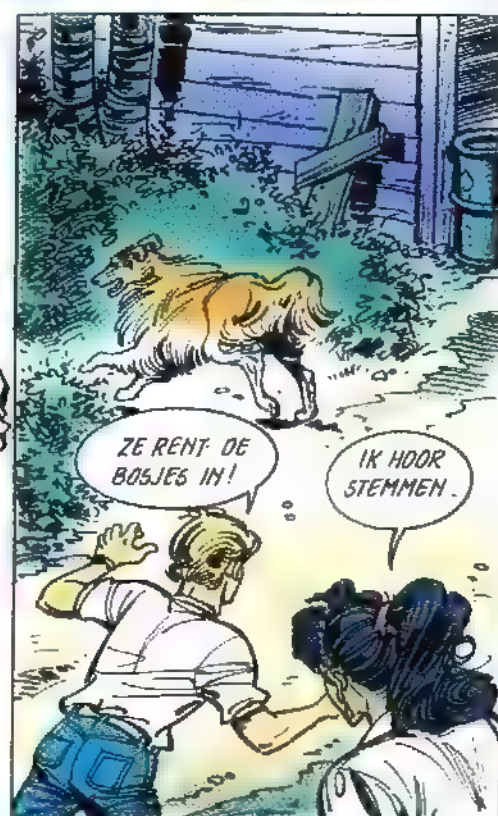
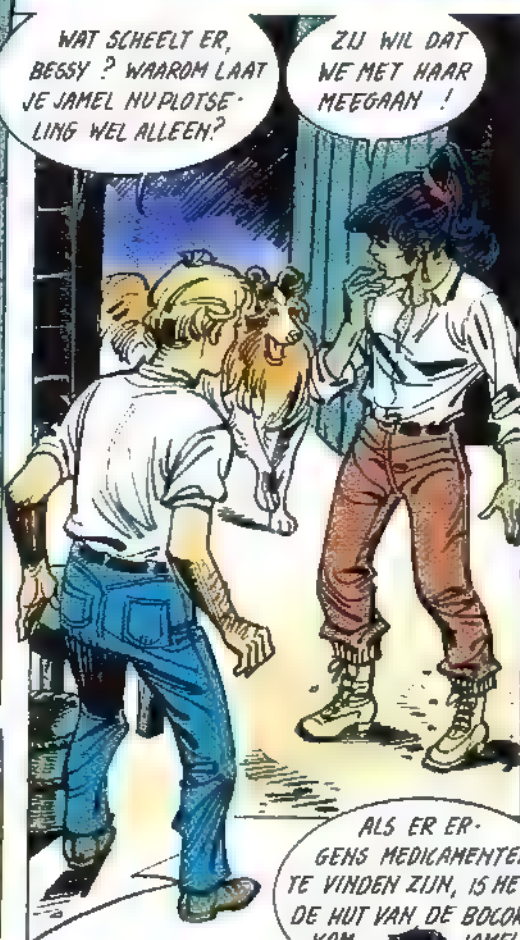
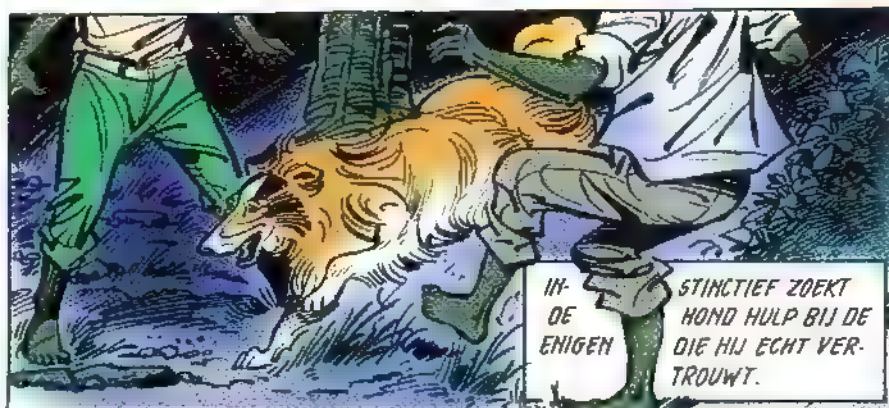
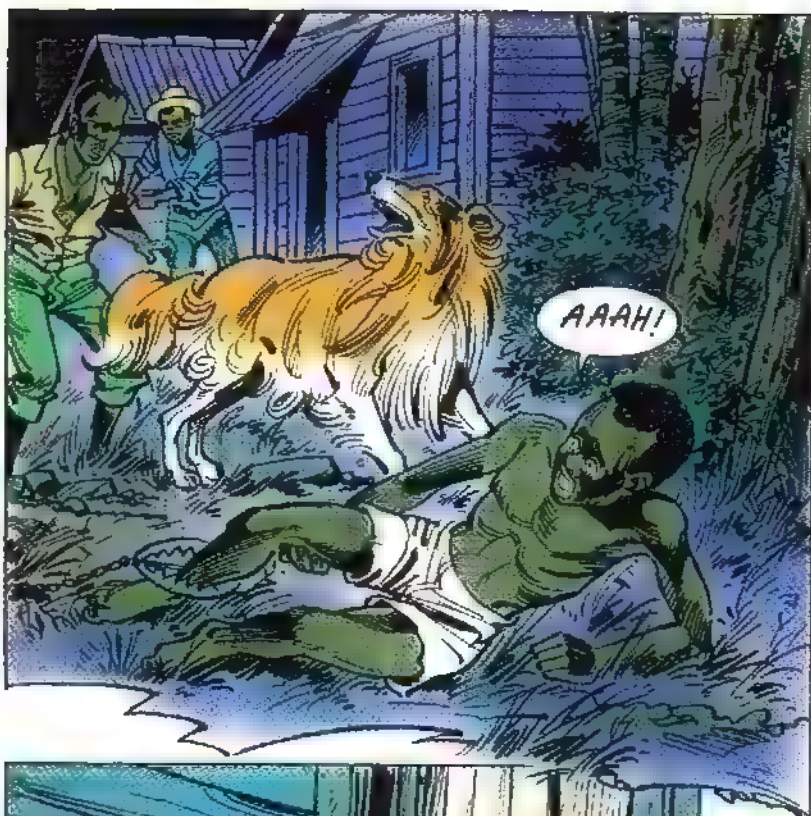

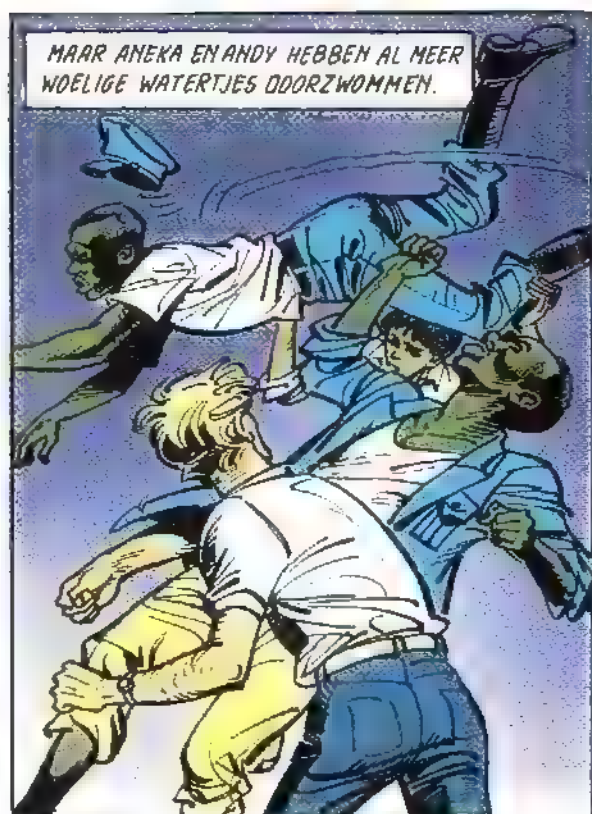
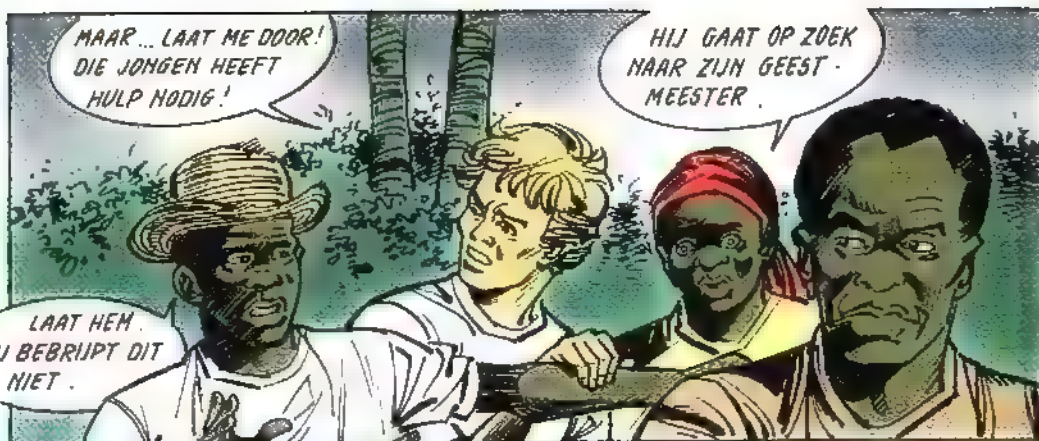
DE TOEGANG TOT DE HUT WORDT MET MAGISCHE
ZALF INGESMEERD... ALLEEN DE ZIEL KAN DE
GRENS OVERSCHRIJDEN. HET LICHAAM MOET
ACHTERBLIJVEN!

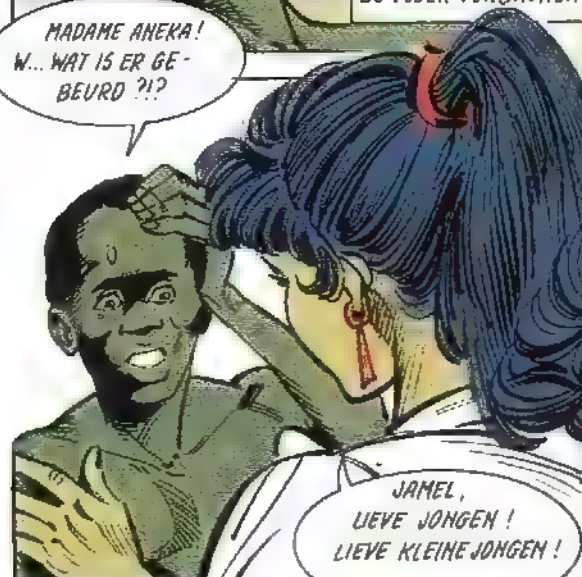
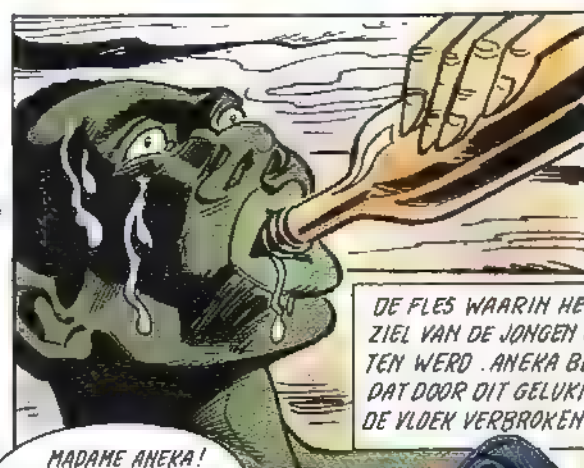
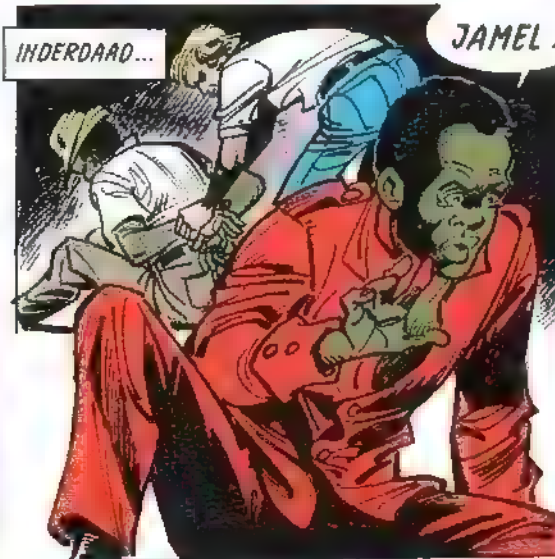

OP DAT MOMENT GAAT BESSY TOT ACTIE OVER.

BIJ HET KRIEKEN VAN DE DAG ...

JA, JAMEL. LEER ZOVEEL JE KUNT.

HIER ZIJN WE, STEF! ZULLEN WE MAAR METEEN AAN DE SLAG GAAN?

WEL HEB IK DOIT!

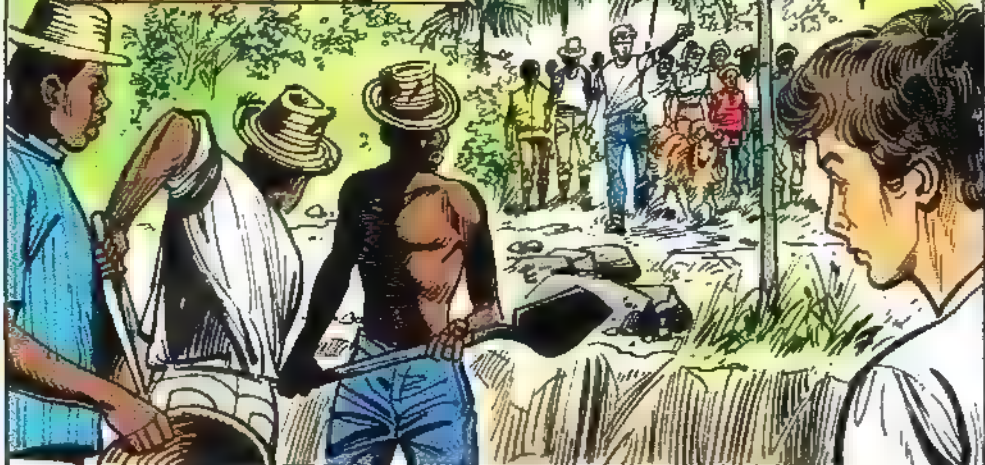
HOE HEB JE 'M DAT GELEVERD? MET EEN COUMBITE IS HET WERK IN EEN WIP GEKLAARD.

ACH, JE BENT DIPLOMAAT OF JE BENT HET NIET.

MOET JE HEM HOREN!

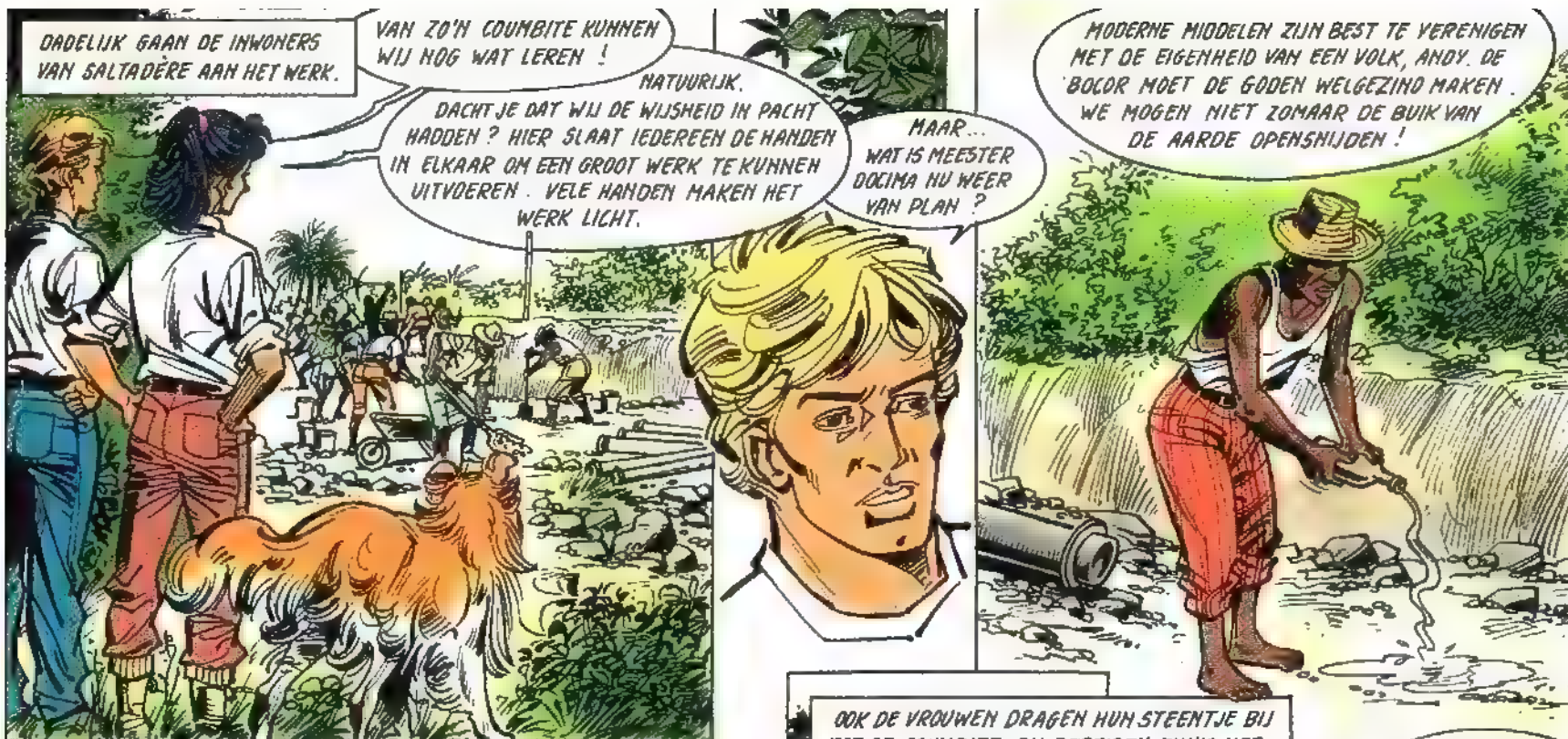

NIET ZEGGEN, MADAME ANEKA!

PROTOS WIL ALLEEN HELPEN BIJ HET AANLEGGEN VAN EEN WATERLEIDING. DAARNA MOETEN JULLIE HET ONDERHOUD EN DE REPARATIES ZELF KUNNEN UITVOEREN. JAMEL LUKT ME EEN INTELLEGENTE MEESTER DOCIMA. MET JOUW HULP KAN HIJ HET AAN. IK LEG HET JULLIE AL UIT.

DADELIJK GAAN DE INWONERS VAN SALTADÈRE AAN HET WERK.

VAN ZO'N COUMBITE KUNNEN WIJ NOG WAT LEREN !

NATUURIJK.

DACHT JE DAT WIJ DE WIJSHEID IN PACT HADDEN ? HIER SLAAT IEDEREEN DE HANDEN IN ELKAAR OM EEN GROOT WERK TE KUNNEN UITVOEREN . VELE HANDEN MAKEN HET WERK LICHT.

MAAR...
WAT IS MEESTER DOCIMA NU WEER VAN PLAN ?

MODERNE MIDDELEN ZIJN BEST TE VERENIGEN MET DE EIGENHEID VAN EEN VOLK, ANDY. DE BOCOR MOET DE GODEN WELGEZIND MAKEN . WE MOGEN NIET ZOMAAR DE BUIK VAN DE AARDE OPENSNIJDEN !

KIJK, NU KAN HET WEL.

VERGIS IK ME, OF GAAN DE OUWE BOCOR EN JAMEL OP MEER DAN EEN PUNT SAMENWERKEN ?!

OOK DE VROUWEN DRAGEN HUN STEENTJE BIJ TOT DE COUMBITE. ZIJ BEREIDEN THUIS HET ETEN EN BRENGEN DAT NAAR DE PLAATS , WAAR GEWERKT WORDT .

HET LOOPT GESMEERD !

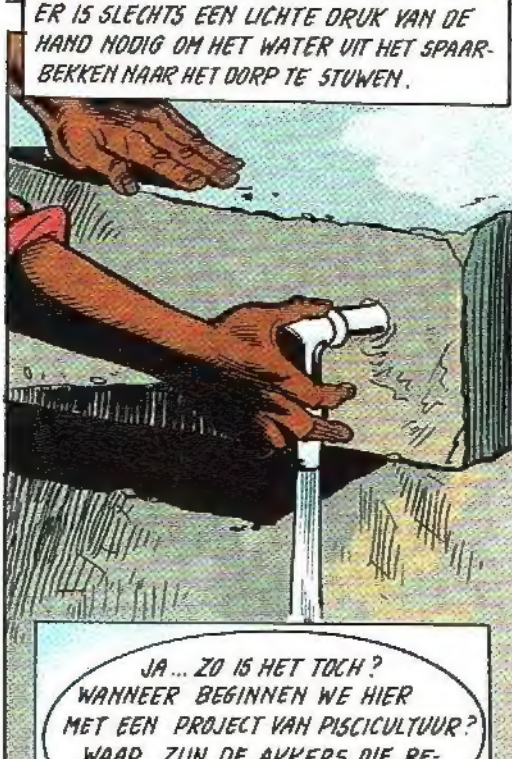
DAT MAG JE WEL ZEGGEN . OVER EEN KLEINE WEEK ZIJN WE BIJ HET DOORP EN KUNNEN WE DE KRANEN AAN - SLUITEN .

JAMEL EN DE BOCOR LEREN ERG SNEL OMGAAN MET DE NIEUWE TECHNIEKEN . WE KUNNEN DE HAZORG RUSTIG AAN HEN OVERLATEN .

AAN HET WERK, LUI !

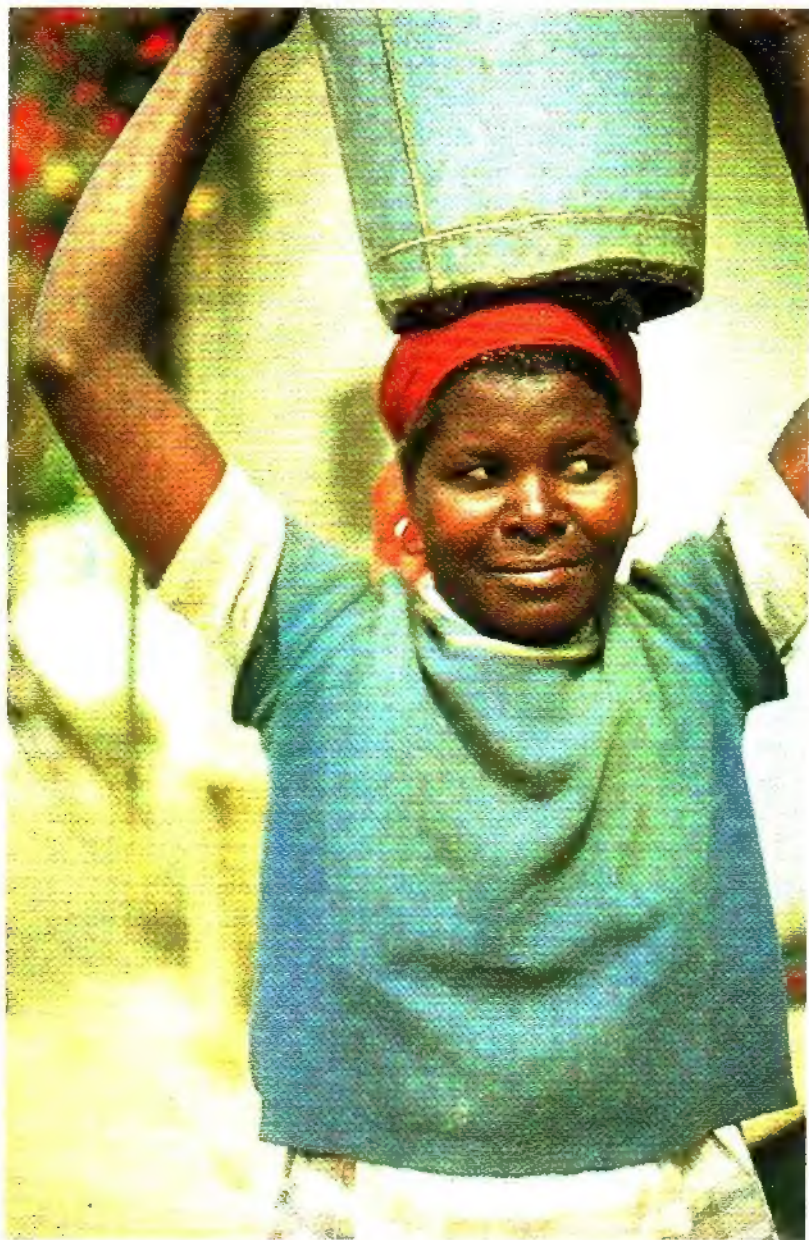
AAN HET WERK !!

DRINKBAAR WATER: EEN FUNDAMENTELE LEVENSBEOHOEFTE

Soms overtreft de werkelijkheid de fantasie, want het verhaal dat jullie gelezen hebben, is voor een niet onbelangrijk deel gesteund op feiten die zich in Haïti hebben voorgedaan toen PROTOS er betrokken was bij de uitvoering van een watervoorzieningsproject voor ongeveer 25.000 mensen.

Watervoorziening beantwoordt aan een zeer elementaire, menselijke behoefte. Zonder drinken kan een mens slechts een paar dagen overleven. Nochtans beschikken grote delen van de wereldbevolking niet over gezond, drinkbaar water. De Verenigde Naties hebben dan ook voor de jaren '80 het "Internationaal Tienjarenplan voor Waterwinning en Waterzuivering" uitgeroepen. Om het doel van dit plan te bereiken - zuiver en drinkbaar water voor iedereen tegen 1990 - zou men elke dag een half miljoen mensen méér van drinkbaar water voorzien. Het is nu echter duidelijk geworden, dat dit niet meer haalbaar is. Elke dag sterven er nog 25.000 mensen bij gebrek aan zuiver water en één ziekbed op vier in de wereld, wordt bezet door een patiënt die ziek is ten gevolge van het drinken van besmet water. Het jaarlijks bedrag dat nodig is om dagelijks een half miljoen mensen méér van goed water te voorzien, wordt geschat op 30 à 40 miljard US Dollar of 1.150 miljard Bfr. Dit kan enorm veel lijken, maar toch gaat het hier om niet

In de krottenwijken beschikt men nauwelijks over een emmer water per persoon per dag.

eens één tiende van het totale bedrag dat jaarlijks aan sigaretten wordt uitgegeven. Als alle rokers dus iets minder zouden roken, dan waren ze er niet alleen zelf een stuk gezonder aan toe, maar kon met het uitgespaarde geld het doel van de Verenigde Naties bereikt worden.

Haïti behoort tot de groep van allerarmste landen en is tevens één der zwakst ontwikkelde gebieden van Zuid- en Midden-Amerika. Het gemiddeld jaarlijks inkomen van een Haïtiaan is slechts 7.000 Bfr., een bedrag waarvoor wij een jeansbroek en een paar sportschoenen kunnen kopen. Haïti is iets kleiner dan België en heeft ongeveer 6 miljoen inwoners. Door het bergachtige karakter en de enorme ontbossing is de vernietiging van de bodem door erosie in een vergevorderd stadium beland en wordt de oppervlakte die geschikt is voor landbouw steeds kleiner. Nu al kan Haïti de eigen bevolking niet meer voorzien van voldoende voedsel dat het zelf heeft voortgebracht. De gemiddelde levensduur ligt rond de 50 jaar, maar de kinder-

Uitvoering van een broncaptatie in Hinche.

sterfte op het platteland en in de krottenwijken van de hoofdstad is enorm hoog: 1 kind op 2 sterft hier vóór het 5 jaar is. Vanaf 1957 werd Haïti geleid door de familie Duvalier die, met haar privé-leger, de gevreesde "Tontons Macoutes" of "Nonkel Zakkenvuller", het land terroriseerde en plunderde. Na een massale opstand, vluchtte Jean-Claude Duvalier tijdens de nacht van 7 februari 1986 naar Frankrijk. Sindsdien is de politieke toestand op Haïti nog verre van duidelijk.

In Haïti is de situatie van de drinkwaterbevoorrading zeer slecht. Slechts 10 % van de bevolking heeft een waterleiding in de bereikbare omgeving. De overige 90 % zijn aangewezen op plaatselijke bronnen, toevallige putten of rivierwater. Twee recente processen zijn er de oorzaak van dat de traditionele bevoorradingpunten zijn uitgegroeid tot immense besmettingshaarden. Vooreerst is er de overbevolking; overal wonen mensen en graast wat kleinvee. Dit heeft als gevolg dat alle riviertjes reeds vanaf de bovenloop sterk vervuild zijn. De schaarse putten zijn ondiep en worden door teveel mensen tegelijk gebruikt. Vervolgens is er de sterke erosie van de bodem. Hierdoor heeft het regenwater te weinig tijd om in de grond te dringen. Dit leidt natuurlijk tot een flinke daling van de grondwaterstanden, terwijl het rivierwater vervuild wordt door de wegspoelende aarde.

Veel kleine gemeenschappen willen allereerst dit probleem aanpakken en besteden er veel tijd en moeite aan. Door gebrek aan geldelijke middelen, kennis en organisatie, komen ze echter zelden tot een oplossing. Sinds een vijftal jaar zijn dan ook overal in het land watervoorzieningsprojecten in studie en

enkele in uitvoering. De Haïtiaanse staatsdienst voor drinkwatervoorziening heeft zelf echter te weinig financiële armslag en geschoolde mensen om het gehele land op een krachtdadige manier van water te voorzien. In verscheidene delen van Haïti, nemen daarom niet-gouvernementele organisaties of NGO's een deel van dit werk over.

Niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking zijn privé-verenigingen zonder winstoogmerk (V.Z.W.'s) die projecten uitvoeren in ontwikkelingslanden. Zij werken daartoe zeer nauw samen met organisaties van boeren, arbeiders, vrouwen, enz., in de betrokken landen. Zij doen dit vanuit een grote bekommernis voor de directe noden van de mensen en vanuit een diep respect voor de culturele eigenheid en ontwikkelingsmogelijkheden van de gemeenschappen waarbinnen zij werken. In België zijn er tientallen NGO's; ook in Haïti zijn er talrijke binnen- en buitenlandse NGO's actief.

De (V.Z.W.) PROTOS of Projectgroep voor Technische Ontwikkelingssamenwerking, is een Belgische NGO, die sinds 10 jaar erkend is door het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking (ABOS) en de EEG. Hierdoor kunnen de projecten ten dele betaald worden door nationale en internationale instellingen. Voor de financiering van het andere deel, wordt dan beroep gedaan op giften van particulieren of gelijkgezinde organisaties.

PROTOS streeft ernaar een degelijke technische kennis te koppelen aan een grondig inzicht in de sociale, economische en culturele achtergrond en noden van de gemeenschappen waar-

Drinkbaar water voor de hele wereldbevolking: een nog te realiseren droom.

binnen zij werkzaam is. Vanuit die kennis streeft PROTOS naar kennisoverdracht door middel van projecten opdat de voortzetting en duurzaamheid van de ontwikkelingsinspanning verzekerd zouden zijn.

De gebieden waarop tot nog toe gewerkt wordt, zijn: drinkwatervoorziening, krottenwijkenaanpak, viskweek, landbouw, vernieuwbare energiebronnen, gemeenschapsontwikkeling, gezondheidszorg, vorming en alfabetisatie.

Sinds 1982 is PROTOS gestart met het aanleggen van waterleidingen voor dorpen en steden. Momenteel lopen er in Haïti 8 dergelijke projecten en in Zaïre 5, die in totaal ongeveer 100.000 mensen van drinkbaar water zullen voorzien. In de loop van 1987-1988 zal in beide landen ook worden gestart met een goed opgezet opleidingsprogramma voor Haïtiaanse en Zaïrese technici. Onder leiding van een ingenieur zullen zij leren bronnen op te vangen, aanvoer- en waterverdelingssystemen aan te leggen, bestaande waterputten te verbeteren, enz. Na een opleidingsperiode moeten zij dan in staat zijn op het platteland de gemeenschappen te helpen voorzien in hun eigen waterbevoorrading. Veel aandacht wordt besteed aan de animatie en vorming rond drinkbaar water en de rol ervan in de verbetering van de algemene gezondheidssituatie. Lokale beheer- en onderhoudsstructuren worden gestimuleerd, waarin veel belang wordt gehecht aan de medewerking van vrouwen.

PROTOS en zovele andere organisaties zijn zich bewust van de belangrijke verantwoordelijkheid die op de wereldjeugd van heden rust, voor het verderzetten van de internationale ontwikkelingssamenwerking in de toekomst. Dit zal moeten gebeuren in een geest van dialoog, wederzijds respect en begrip voor elkanders eigenheid. Laten we daarom leren uit het verhaal van Andy en Aneka, onze krachten bundelen en blijven ijveren voor een wereld waar het beter is om in te leven, een wereld met méér rechtvaardigheid, méér vrede, minder verdriet.

De koumbite: Haïtiaans traditioneel gebruik om samen te werken.

Dit boek kwam tot stand in samenwerking met:

JAYCEES OUDENAARDE

Jaycees is een vormingsbeweging. Jonge burgers tussen 18 en 40 jaar krijgen er de kans zichzelf te ontplooiën. De leden zijn actieve, dynamische mensen die bewust kiezen voor verantwoordelijkheid en engagement.

De lokale kernen voeren acties op sociaal, economisch, cultureel, geestelijk en (niet partij-) politiek vlak. In teamverband ageren ze tegen de onverschilligheid en de oppervlaktigheid van onze consumptiemaatschappij. Maar bovenal stellen zij tot doel: vrijheid van iedereen voor een betere toekomst!

JAYCEES heeft afdelingen in 80 landen. In België is er een kern in bijna elke stad. Heb je zin om je voor anderen en je omgeving in te zetten en zo te werken aan je persoonlijke groei? Kontakteer dan onderstaand adres: warme vriendschap en een positieve wereld staan voor je open!

JAYCEES BELGIUM
Bockstaellaan 213/02
1020 Brussel
Tel.: 02/428.36.61

1. DE RUBBERJAGERS
2. HET VERBODEN EILAND
3. DE NACHT VAN DE SCHILDPAD
4. DIGIT
5. DIAN
6. CLUB CARIBBEAN
7. GEBROKEN PIJLEN
8. WATER

9 789002 157462